RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1944. Andra kammaren. Nr 3.

Onsdagen den 19 januari.

Kl. 11 fm.

§ 1.

I enlighet med kammarens därom den 12 innevarande januari fattade beslut företogs nu val av tjugofyra valmän för utseende av riksdagens justitieombudsman och hans ställföreträdare.

Därvid avgåvos 128 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista». Av dessa upptogo 127 valsedlar namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Berg*,
» *Björling*,
» andre vice talmannen *Carlström*,
» *Dickson*,
» *Eriksson* i Frägsta,
» *Eriksson* i Stockholm,
» *Fast*,
» *Gardell*,
» *Gezelius*,
fru *Gustafson*,
herr *Gustafsson* i Lekåsa,
» *Hammarlund*,
» *Hansson* i Vännäsby,
» *Hermansson*,
» *Holm*,
» *Landgren*,
» *Lindahl*,
» *Lindberg*,
» *Lindqvist*,
» förste vice talmannen *Magnusson*,
» *Mosesson*,
» *Olsson* i Mellerud,
» *Ryberg* och
» *Skoglund* i Doverstorp.

Dessa personer hade alltså utsetts till valmän.

§ 2.

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse riksdagens justitieombudsman och hans ställföreträdare.

Därvid avlämnades 123 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Carlsson* i Bakeröd,
» *Jacobson*,
» *Lundh*,
» *Nilson* i Eskilstuna,
fröken *Olsson* och
» *Öberg*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter.

§ 3.

I enlighet med kammarens beslut den 14 innevarande januari företogs nu val av tolv ledamöter i det särskilda utskott, som enligt kamrarnas samstämmiga beslut skulle tillsättas.

Därvid avgåvos 116 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Lindqvist*,
» *Olson* i Göteborg,
» *Olsson* i Mellerud,
» *Jonsson* i Skedsbygd,
» *Kilbom*,
» *Hermansson*,
» *Nilson* i Eskilstuna,
» *Severin* i Stockholm,
» *Lundberg* i Hälsingborg,
» *Rosander*,
» *Molander* och
» *Hedlund* i Rådom.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i särskilda utskottet.

§ 4.

Anställdes val av suppleanter i särskilda utskottet.

Därvid avgåvos 93 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Jacobson*,
» *Wiberg*,
fru *Eriksson*,
herr *Johansson* i Mysinge,
» *Johansson* i Kalmar,
fru *Svedberg*,
herr *Johnsson* i Kastanjegården,
» *Andersson* i Alfredshem,
» *Janson* i Frändesta,
» *Svensson* i Alingsås,
» *Petterson* i Degerfors,
» *Henriksson*,
» *Thapper*,
» *Carlsson* i Bakeröd,
» *Jonsson* i Skutskär,
» *Nilsson* i Sandviken,

herr *Birke* och
» *Andersson* i Hedensbyn.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i särskilda utskottet.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 1—4 här ovan omförmälda valen.

§ 6.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet **Gjöres**, som anförde: Herr Thorell har till mig framställt följande frågor: *Svar på fråga.*

Anser statsrådet äggransoneringen vara definitivt misslyckad?

Om så är fallet: ämnar statsrådet vidtaga åtgärder för dess avskaffande?

Med anledning härav vill jag erinra om att frågan om äggransoneringen diskuterades i april månad nästlidna år i första kammaren med anledning av en där framställd interpellation. I mitt svar framhöll jag, bland annat, att äggransoneringen hade blivit nödvändig på grund av hönsstammens reduktion efter 1941 års klena foderskörd och den därav framtvingade foderregleringen. Ett av de starkaste skälen för ransoneringen hade varit att åstadkomma en utjämning mellan de inom landet förekommande överskotts- och underskottsområdena med avseende å tillgången på ägg. De meddelade föreskrifterna om skyldighet för partihandlare inom överskottsområdena att överföra ägg till underskottsområdena hade också tagit sikte på att uppnå den åsyftade utjämningen, och denna leveransskyldighet syntes i stort sett ha fungerat tillfredsställande. Att begränsning av äggförbrukningen inom de egentliga produktionsområdena kunde för åtskilliga synas överflödig fann jag förståeligt, men man borde, framhöll jag, vid diskussionen om nödvändigheten av äggransoneringen icke bortse från den omständigheten, att det just vore överskotten i de egentliga produktionsområdena som möjliggjorde tilldelningen av ägg till konsumenterna i underskottsområdena. Vidare påpekade jag, att, om ransoneringen upphävdes, skulle något överskott av ägg, som skulle kunna överföras till andra områden, knappast uppstå inom de nuvarande överskottsområdena. Konsumtionen av ägg inom dessa områden skulle nämligen med säkerhet stegras så avsevärt, att hela produktionen komme att gå åt inom överskottsområdet. Av i huvudsak dessa skäl förklarade jag mig icke beredd att då medverka till ransoneringens slopande.

Under tiden efter det jag avgav interpellationssvaret ha förhållandena så till vida undergått förändring, att en allmän förbättring i försörjningsläget inträtt. Äggproduktionen har till följd av den gynnsammare foderförsörjningen visat uppgång. Tillgången på ägg har i stort sett varit rikligare, vilket medfört, att i första hand sjukhus och allmänna inrättningar ävensom sjuka erhållit ägg i ökad omfattning. Också tilldelningen till allmänheten har blivit något större, varjämte ransoneringen så tillvida fungerat bättre som tilldelningarna i allmänhet kunnat i sin helhet uttagas. Emellertid är äggproduktionen trots den relativa återhämtningen ännu så pass låg, att den icke räcker för att tillfredsställa en fri efterfrågan. Ett upphävande av ransoneringen i detta nu skulle utan tvivel göra äggen oåtkomliga för breda lager av hushåll i underskottsområdena.

Jag vill för övrigt nämna, att de sakkunniga, som på uppdrag av statens krisrevision granskat livsmedelskommissionen och som i sin nyligen avgivna redogörelse också berört äggransoneringen, såsom sin mening uttalat, att ett

Svar på fråga. (Forts.)
plötsligt upphävande av ransoneringen knappast vore tillrådligt. Följden härav skulle bli, anse de sakkunniga, att åtminstone till en början och innan ett visst jämviktsläge åter uppstått, främst restauranger och ekonomiskt mera välsituerade personer skulle göra stora uppköp, varigenom särskilt underskottsområdena bleve berövade möjlighet att överhuvud taget erhålla några ägg. Speciellt inom dessa områden hade man, anföra de sakkunniga, bestämt motsatt sig ett slopande för närvarande av äggransoneringen.

Härmed torde jag hava besvarat de framställda frågorna.

Härefter yttrade:

Herr **Thorell:** Herr talman! I stort sett, kan man säga, ha de ransoneringar av livsmedel, som företagits under detta krig, varit lyckade och detta alldeles särskilt i jämförelse med de ransoneringar, som förekommo under åren 1914—1918. Det beror väl främst på att man nu haft större erfarenhet, än man hade då, samt på att man från början inställt sig på ett långt krig, under det att man förra gången missräknade sig beträffande krigets längd. Ett undantag utgör emellertid äggransoneringen. Att äggransoneringen slagit mindre väl ut torde främst bero på följande orsaker. Antalet äggproducenter är mycket stort. Äggproducenterna utgöras i stor utsträckning av småbönder, som producera mindre partier, vilka det är svårt att samla ihop. Det är icke med äggen såsom exempelvis med brödsäden, som ju går till våra lantmannaföreningar och våra kvarnar. Där är det möjligt att genomföra en priskontroll, som det icke finns någon möjlighet att genomföra, då det gäller de äggpriser, som bestämts för de olika prisområdena. I fjärde prisområdet, som jag tillhör, är priset nu 3 kronor 49 öre. Detta pris har av producenterna ansetts för lågt, och särskilt jordbrukare, som nödgats till, relativt sett, mycket höga priser inköpa andra livsmedel, varav de varit i behov, ha många gånger sagt ifrån, att de ämnade i sina egna hushåll förbruka så mycket ägg som möjligt i stället för att sälja äggen. Jag vågar, herr talman, påstå, att det icke någonsin i de svenska lantmannahemmen ätits så mycket ägg som under de år, som gått efter äggransoneringens införande. En annan sak är ju den, att eftersom producenterna, som jag förut antytt, äro mycket talrika och i de flesta fall endast ha små partier att avyttra, det lätt inträffar, att en del så att säga rinner bort vid sidan av ransoneringen. Det är omöjligt att göra sig ett säkert begrepp om hur stora kvantiteter det härvidlag rör sig om, men jag har haft tillfälle att tala med vänner och bekanta från olika trakter av landet, och jag har fått den uppfattningen, att den sammanlagda kvantiteten ägg, som säljas vid sidan av ransoneringen, är mycket stor. Detta är heller knappast underligt, ty det är en nästan enhällig folkmening att denna ransonering är obehövlig, att den är felaktigt upplagd och att den är misslyckad. Detta gör, att människor som annars lojalt följa ransoneringsbestämmelserna och icke ha för vana att bryta mot lagar och förordningar, saklöst bryta mot dessa ransoneringsbestämmelser, vilka, såsom jag tidigare sagt, folkmeningen anser vara icke riktigt upplagda och därför borde upphävas. Ransoneringens bestämmelser äro också sådana, att de kunna åstadkomma en skada på befolkningens moral. Det är nämligen endast ett fåtal av dem som överträda dessa bestämmelser som råka fast. Om t. ex. en hustru eller en arbetare från ett samhälle köper ett tjog ägg samt därvid råkar fast och får böta, förstår man deras känslor, när de veta, hur det går till landet runt, där tiotusentals personer överträda ransoneringsbestämmelserna men av vilka endast ett fåtal råka fast och de övriga gå fria.

Det finns folk som anser, att livsmedelskommissionen i detta fall spelar rollen av den ståndaktige tennsoldaten och att den av prestigeskäl uppehåller

Svar på fråga. (Forts.)

en ransonering som en gång är införd. Om detta skulle vara förhållandet, tror jag, att det är en felaktig inställning hos livsmedelskommissionen och att det vore anledning att fortast möjligt ändra denna inställning.

Herr folkhushållningsministern nämnde, att krisrevisionen för närvarande icke ville vara med om att avskaffa denna ransonering. Men såvitt tidningarna fått riktiga uppgifter sade krisrevisionen, att denna ransonering i motsats mot ransoneringarna av andra varor i viss mån misslyckats. Jag minns icke riktigt ordalagen. Då jag icke troddde, att jag skulle få min fråga besvarad i dag, har jag icke kunnat taga närmare reda på saken, men i alla fall stod det, såvitt jag vill minnas, att krisrevisionen ansåg, att denna ransonering misslyckats. Huruvida den sedan ansett, att vi för närvarande icke kunde upphäva den, stod det ingenting om i pressen.

Statsrådet talade om att det var nödvändigt med äggransoneringen för att man skulle få en utjämning mellan överskotts- och underskottsområdena. Ja, det kan synas riktigt, men tror statsrådet, att handelns män äro så främmande för tanken på de tider som komma, att de icke skulle sköta om att förbindelserna med kunderna just i underskottsområdena uppehölles? Det är av en stor betydelse för affärsmännen exempelvis i trakterna söderut, i Hallands län, Skåne och andra trakter av landet, där det är en stor äggproduktion, att de få behålla sina kunder i underskottsområdena, t. ex. i Norrland, och kunna skicka dit mera allteftersom produktionen stegras. Jag tror icke, att man behöver befara att underskottsområdena bli utan ägg. Av statsrådets svar framgår vidare, att detta att de som ha gott om pengar skulle köpa upp äggen, så snart dessa bleve fria, skulle vara en företeelse av övergående natur. Det tror jag också. Dessutom tror jag, att om folk visste, att äggen bleve fria, brydde de sig icke om att lagra utan köpte sitt behov för dagen. Vet man, att det finns möjlighet att köpa, har man ingen anledning att förse sig med överskott. Vid en riklig spritranson är det icke säkert, att folk köper ut sina litrar varje månad. På samma sätt är det också med denna sak. Jag tror icke, att det är så stor risk. Säkerligen skulle det också komma fram mycket mera ägg i marknaden än det för närvarande gör, särskilt om priset kunde tillåtas att stiga något. Att det icke kan stiga hur mycket som helst förstår jag, då vi gått in för allmänt prisstopp. Men att det ginge upp något vore nog ganka skäligt. Då skulle äggen komma fram, och alla kunde få köpa tillräckligt med ägg.

I förbigående kan jag nämna en sak som påpekats för mig just i dag av en kammarkamrat — ja, den har jag haft reda på förut för övrigt. Det är den, att det finns ett överflöd på havregryn. Vi ha ju jämförelsevis skapligt med havregryn litet var i hemmen, och denne kammarkamrat nämnde, att det köpes upp så mycket havregryn, att det är risk för att de bli förstörda. Jag skulle vilja rekommendera vederbörande att titta även på den saken i samband med att frågan om äggransoneringen snart, som jag hoppas, på nytt undersökes.

Även om statsrådet nu icke anser sig kunna slopa äggransoneringen, skulle jag vilja be honom tänka på saken litet längre fram i vår, när äggproduktionen ökas. Håll då icke på ransoneringen en enda dag längre än det kan anses absolut nödvändigt! Jag har ju trott, att man skulle ha kunnat slopa den redan i dag, men är det så att livsmedelskommissionen har en annan uppfattning, får man kanske avvakta en senare tidpunkt. Jag beklagar, att icke denna sak, som vållat så mycken irritation hos vårt folk, har kunnat lösas och att ransoneringen fortfarande skall behöva äga bestånd.

Herr **Hammarlund:** Herr talman! Jag förstår talmannens betänkligheter gentemot att lämna ordet åt fler talare, då det här gäller endast en enkel fråga.

Svar på fråga. (Forts.)
Då jag emellertid sysslat med denna sak i många år såsom ordförande i en äggcentral, har talmannen välvilligt låtit mig säga ett par ord.

Jag skulle då vilja säga, att jag icke anser, såsom många här i landet, att äggregleringen är så misslyckad. Hade vi icke fått denna äggreglering, hade helt säkert våra sjukhus icke fått ett enda ägg och icke heller de som skaffat sig intyg av läkare om att de behöva ägg. Man kan ju vidare ställa den frågan: hur hade det blivit med äggtillförseln till Norrland, om vi icke fått äggregleringen? Det hade blivit så, att norrlänningarna icke fått några ägg alls. Nu ha vi skickat vagnslast efter vagnslast av ägg ifrån våra inköpsområden i Skåne upp till Norrland.

Men vad jag anser har brustit i denna fråga är icke äggregleringen i och för sig utan prispolitiken från första början, då man satte ned priserna just i det ögonblick, när producenterna väntade att de skulle stiga. Och det var icke nog med att man gjorde det en gång, utan man gjorde det en gång till och detta just i smällkalla vintern. Detta hade till följd att äggen gingo vissa andra vägar, något som icke hade blivit fallet, om man varit försiktig i prisfrågan. Detta har man också förstått i livsmedelskommissionen, och därifrån har man uppvaktat regeringen och begärt en höjning av priserna, men om jag icke är fel underrättad, svarade regeringen nej den gången. Och det var nog ett fel.

Jag begärde emellertid ordet för att påpeka en annan sak. Jag skulle vilja vädja till livsmedelskommissionen och folkhushållningsministern, att det icke blir i år som förra året, när man nu skall sätta ned priserna på vårkanten. Då passade man på och satte ned priserna just i påskveckan, när den organiserade ägghandeln skaffat fram hundratusentals ägg och fått in dem till sina packerier. Det är icke riktigt att behandla den organiserade ägghandeln på ett sådant sätt och att låta vederbörande få lida förlust, när de i stället borde ha förtjänat mera. Skulle regeringen göra så en gång till, som man gjorde förra påsken, vet jag icke vad man skall taga sig till mot sådant. Den organiserade ägghandeln har varit mycket lojal. Vi ha gjort vad vi kunnat för att tillmötesgå alla krav, och vi ha ställt oss välvilliga gentemot myndigheterna. Då bör man icke premiera oss genom att bereda oss dessa stora förluster en gång till. Jag vill som sagt vädja till dem som makten ha att de se till, att prisnedsättningen sker vid en annan tid än då våra packerier äro fulla med ägg, eller också tala om för vederbörande, hur man tänker sig i fråga om prisnedsättningen, så att de kunna gardera sig mot en sådan.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet **Gjöres:** Herr talman! De yttranden, som förekommit här, ge mig anledning att återkomma med några ord i denna sak.

Jag hänvisade i mitt svar till vissa uttalanden, som gjorts av de av statens krisrevision utsedda sakkunniga, vilka gått igenom de olika områden, som höra under livsmedelskommissionens förvaltning. Herr Thorell anmärkte, att det måste också ha funnits något annat i de sakkunnigas uttalande än vad jag anförde här, eftersom man i tidningspressen fått en något annan bild av de sakkunnigas inställning till saken. Det är riktigt. På sidan 266 i de sakkunnigas berättelse, just i inledningen av framställningen rörande äggregleringen, säga de sakkunniga på följande sätt: »Att regleringen av handeln med ägg praktiskt taget misslyckats torde väl numera få anses konstaterat.» Sedan har det gått de sakkunniga på samma sätt som det gick för Peer Gynt. De kommo »senere hen til andre resultater». På sidan 267 finner man nämligen de omdömen, som jag tagit mig friheten återge i mitt svar. De ge där praktiska anvisningar om hur man för närvarande skall bedöma frågan, och där vilja de alltså icke tillråda ett upphävande av äggransoneringen. De tala om de in-

Svar på fråga. (Forts.)

tryck och vittnesbörd, som de fått under sina besök i landets olika delar, och understryka, att »speciellt i underskottsområdena har man bestämt velat motsätta sig ett slopande av äggransoneringen för närvarande». Alltså vilja de sakkunniga för närvarande åtminstone behålla denna äggransonering trots att den »praktiskt taget misslyckats». Det är ju en smaksak, vilkendera läsarten man är mest förtjust i. Men vi som skola svara för försörjningen icke bara i Skåne och de andra producentområdena utan även där ägg icke produceras, ha anledning att litet närmare överväga och fästa större vikt vid de mera praktiska anvisningar och uttalanden, som de sakkunniga ge i sin redogörelse.

Nu är herr Thorell mycket säker i denna sak. Han säger, att en allmän folkmening — till vilken han tydligen själv ansluter sig — är klar på att denna ransonering är obehövlig, felaktigt upplagd och helt misslyckad. Något mera komplett misslyckat och obehövligt än en sak, som kan karakteriseras på detta sätt, är ganska svårt att föreställa sig. Emellertid måste jag säga, att jag för min del icke delar denna s. k. allmänna folkmening. Jag vill erinra om under vilka förhållanden äggransoneringen infördes. Det var på hösten 1941, en tid då vi nödgades steg för steg sänka mjöl- och brödransonerna, så att vi så småningom kommo ned i det näst sämsta läget i Europa. Endast Italien kunde mig veterligt uppvisa sämre brödförsörjning än Sverige. Köttförsörjningen knappades in från 500 poäng, som vi startade med då köttransoneringen infördes, till 400 poäng, vidare till 350, 300, 200 poäng, en auktion nedåt undan för undan, och jag tror — om icke minnet sviker mig — att vi under den sämsta tiden voro nere i 157 poäng. Tror någon verkligen, att vi med en oreglerad äggmarknad skulle ha kommit till särdeles trevliga förhållanden? Vad hade kommit att inträffa? Jo, det hade inträffat — och i det fallet instämmer jag helt med herr Hammarlund — att äggen icke förts ut från överskottsområdena till underskottsområdena. Det hade funnits ägg på krogarna och hos de mera välsituerade — på samma sätt som det enligt de sakkunniga hos krisrevisionen skulle bli nu, om ransoneringen slopades — men man hade fått leta efter äggen hos arbetarhushållen på Södermalm, hos tjänstemannahushållen i Vasastaden, hos tjänstemän och småfolk i allmänhet i underskottsområdena. Tror någon i denna kammare, att detta tillstånd skulle ha tolererats av svenska folket? Den kritik, som nu riktas mot äggransoneringen, är rena västanfläkten gentemot den storm, som skulle ha blåst upp, om myndigheterna i detta knapphetsläge skulle låtit äggen gå till dem som kunde betala mest. Sådant upplevde vi under förra kriget, men den sortens folkhushållningspolitik har icke stått som mönster för dem som handha folkförsörjningen i dag. När man talar här i moralens namn, har man att taga hänsyn till vilken inverkan på folkmoralen ett dylikt sakernas tillstånd skulle kommit att få.

Nu tror man, att handelns män utan vidare skulle kunna klara situationen, om man släppte handeln fri i dag. Jag vill erinra om att vi tidigare diskuterat med handelns män om denna besvärliga äggransonering, och då voro alla eniga om att man icke borde avskaffa äggransoneringen. Jag är gärna villig att på nytt taga upp ett sådant resonemang. Det är klart, att förutsättningarna nu ligga något annorlunda till än när vi hade det sämst ställt. Men man kan nog icke bara, om handelns män lova att klara försörjningen, säga ja och amen till detta. Man kan då komma att ställa handeln på prov, som den icke kan klara.

När skall äggransoneringen avskaffas? Jag är ense med herr Thorell liksom med andra om att vi icke böra behålla den en dag längre än som nödvändigt är. Men om den dagen och den stunden vet jag ingenting. Det beror helt enkelt på förutsättningarna för äggproduktionens vidare utbyggande. För närvarande råder en så ansenlig differens mellan den efterfrågan, som skulle anmäla sig

Svar på fråga. (Forts.)
vid en fri marknad, och den produktion som finns, att ett upphävande av ransoneringen nu utan tvivel skulle leda just till de olägenheter, som krisrevisionens sakkunniga påpekat. Jag vill icke gå så långt, att man bör bibehålla ransoneringen intill den dag då full jämvikt råder mellan den bedömbara efterfrågan och tillgången. Utan tvivel får man taga de olägenheter, som ett upphävande av ransoneringen kommer att föra med sig, innan man nått fram till balans mellan produktion och konsumtion. Det kan icke hjälpas, att norrlänningarna och vi i Stockholm få bli utan ägg någon tid. Det priset kanske vi få betala för att kunna slänga av oss denna tvångströja, som verkligen ingen — vare sig av prestigeskäl eller andra orsaker — är förtjust i. Men i varje fall måste en bedömning av relationen mellan produktion och konsumtion föregå ett ställningstagande till frågan om äggransoneringens avveckling.

Herr Hammarlund har varit inne på frågan om priset. Om prisets höjd i och för sig skall jag icke här taga upp någon diskussion, eftersom hela frågan om äggpriserna ingår på sitt sätt i den stora överenskommelsen mellan producentorganisationerna och statsmakterna. Men det finns onekligen vissa prisproblem inom ramen för det överenskomna priset, som man mycket väl kan diskutera. Jag medger, att man kan ha olika meningar om dem, och jag tror, att man nog icke på något håll känner sig bunden vid den ordning, som just råder i dag. Vid prissättningen har man utgått ifrån att ett visst genomsnittspris per år skulle tillförsäkras producenterna. När detta infördes, var man på producentsidan angelägen om att man beträffande de aktuella noteringarna skulle på samma sätt som tidigare skett taga hänsyn till säsongvariationerna. Det har man hittills gjort, och det för nu med sig att äggpriset stiger på hösten och sjunker sedan igen, när produktionen kommer i gång på våren. Systemet har sålunda de i och för sig förargliga konsekvenserna, att man vid någon tidpunkt måste sänka priserna, och varje sänkning kommer naturligtvis olägligt för dem som ha säljarintressen. Jag vill dock säga, att när vi genomförde sänkningen i våras, sökte vi att inpassa den så, att den skulle få minsta möjliga ogynnsamma verkningar för säljarna. Den kom efter påskhandeln, då man beräknade att handeln hade sålt ut sina inneliggande lager. Men som sagt: det är alldeles givet, att vid varje tidpunkt man sätter ned ett pris, blir det förlust på det lager, som då finns inne. Å andra sidan blir det ju alltid en vinst på inneliggande lager, när man höjer priset. Nu har man sagt: låt oss i stället för denna säsongvarierande notering ha en fast notering för hela året. Det är en sak, som jag för min del gärna vill pröva, ifall man anser det bättre ur äggproduktionens och ägghandelns synpunkt att ha ett bestämt pris året runt. Det tror jag nog att man skulle kunna komma överens om.

Herr talman! Jag vill till slut säga, att det är alldeles fel, om man tror, att myndigheterna av några prestigehänsyn binda sig för den ena eller den andra ransoneringen. Vore myndigheterna sådana, skulle man nog där växla person. Det vore rena tokeriet, om folk skulle bara därför att en ransonering en gång är införd få hålla fast vid den sedan de faktiska förutsättningar, som nödvändiggjort den, helt förändrats. Vi äro icke sådana, och vi komma följaktligen att avskaffa denna liksom andra ransoneringar så snabbt det över huvud taget är möjligt.

Herr **Thorell:** Herr talman! När statsrådet talar om de svårigheter, som skulle ha uppstått, om äggen varit fria under den tid som gått, uppehåller han sig huvudsakligen vid den tidpunkt, då det genomfördes sänkningar i fråga om tilldelningen av andra livsmedel. Men jag har tagit upp frågan just nu därför att den tiden är ett övervunnet stadium. Det var därför jag tänkte mig,

Svar på fråga. (Forts.)

att äggransoneringen icke skulle vara behövlig längre. Vi resonera alltså från två olika utgångspunkter. Jag utgår från det förbättrade livsmedelsläget nu och statsrådet från tider som gått, då vi hade det mycket sämre.

Så vill jag bara tillägga ett par ord i anledning av herr Hammarlunds yttrande. Han sade, att utan äggransoneringen hade sjukhusen och de sjuka med sjukintyg icke fått några ägg. Det har nog varit fallet ändå, herr Hammarlund, i mycket stor utsträckning. Här i Stockholm var det en tid, då många sjuka icke kunde få ut ägg på sina sjukintyg, och om jag icke misstager mig voro också en del sjukhus utan ägg en tid.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 22, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor.

§ 8.

Föredrogos var efter annan följande på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 82 av fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.;* och
nr 83 av herr *Hall m. fl.;*

till statsutskottet motionerna:

nr 84 av herr *Nilsson* i Göteborg *m. fl.;*
nr 85 av herr *Isacsson m. fl.;*
nr 86 av herr *Fröderberg m. fl.;*
nr 87 av fröken *Nygren* och herr *Hedlund* i Östersund;
nr 88 av herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.;*
nr 89 och 90 av herr *Jansson* i Hällefors *m. fl.;* samt
nr 91 av herrar *Ekdahl* och *von Friesen;*

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 92 och 93 av herr *Lundberg* i Hälsingborg *m. fl.;* samt
nr 94 av herr *Lundberg* i Hälsingborg;

till bankoutskottet motionerna:

nr 95 av herr *Svensson* i Alingsås; och
nr 96 av herr *Hallén m. fl.;*

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 97 av herrar *Wiberg* och *Gezelius;* och
nr 98 av herr *Nilsson* i Stockholm; samt

till jordbruksutskottet motionen nr 99 av herr *Blombäck.*

§ 9.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Interpellation.

Fru **Björck,** som anförde: Herr talman! I februari 1943 uppvaktade en deputation, bestående av representanter från socknarna Onslunda, Spjutstorp, S:t Olof och Tomelilla köping, kommunikationsministern med en anhållan om att järnvägstrafiken å bandelen Tomelilla—S:t Olof måtte återupptagas.

Interpellation. (Forts.)

Trafiken upprätthålles för närvarande med bussar. Varje dag passera minst tvenne bussar i vardera riktningen. Styckegodstrafiken upprätthålles med lastbil. Anhållan tillstyrktes av såväl industri- som trafikkommissionerna, då däremot järnvägsstyrelsen avslog densamma. Svaret från statsrådet kom först någon gång i november 1943. Framställningen avslogs.

Med anledning härav anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande fråga:

Vad var anledningen till att statsrådet i dessa olje- och gummibristens tider avslog deputationens anhållan?

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Hall m. fl.*, nr 100, angående utredning om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val;

herrar *Svensson* i Ljungskile och *Olsson* i Mellerud, nr 101, om höjning av anslaget till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning;

herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, nr 102, om avveckling av informationsstyrelsen;

herr *Sandberg m. fl.*, nr 103, om höjning av anslaget till bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. och anslaget till bidrag till byggande av enskilda vägar;

herr *Sundström* i Vikmanshyttan *m. fl.*, nr 104, om höjning av statens medlemsbidrag till erkända lokalsjukkassor;

herr *Henriksson*, nr 105, om restitution av tull för vissa importerade partier sockerbetor och cikorierötter;

herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*, nr 106, om viss ändring i gällande grunder för statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet;

fru *Västberg m. fl.*, nr 107, angående likställighet mellan antalet manliga och antalet kvinnliga elever vid folkskoleseminarierna i Göteborg och Lund m. m.;

herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.*, nr 108, om anslag att utgå av statens järnvägars driftsmedel till SJ idrottsförbunds verksamhet;

herr *Hall*, nr 109, om uppförande på avlöningsstat av vissa befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar;

herr *Hall m. fl.*, nr 110, om anslag till bidrag för inrättande av pensionärshem;

herr *Lundh m. fl.*, nr 111, angående utredning av löneförhållandena vid de privata seminarierna för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd och i hushållsgöromål;

herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*, nr 112, om höjning av årsarvodet till hemvärnsområdesbefälhavare;

herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.*, nr 113, om anslag till hantverkslånefonden;

herrar *Hammarlund* och *Pettersson* i Dahl, nr 114, om avveckling av allmänna omsättningsskatten, m. m.;

herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.*, nr 115, om vissa frågor rörande rederinäringens beskattning;

fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.*, nr 116, angående omprövning av frågan om pensionsåldern för statens befattningshavare;

herr *Lindahl*, nr 117, om pension åt ban- och byggnadsarbetaren K. O. Sundqvist;

herr *Sundström* i Vikmanshyttan *m. fl.*, nr 118, angående utredning av frågan om statsbidrag till folkpensioner på grund av frivilliga avgifter;

herr *Sundström* i Vikmanshyttan, nr 119, angående revision av gällande lagstiftning om barns underhållsskyldighet gentemot föräldrar;

herrar *Hagberg* i Luleå och *Senander*, nr 120, angående ökad semester för vissa gruvarbetare;

herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.*, nr 121, angående revision av 8 kap. strafflagen, m. m.;

herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.*, nr 122, angående utredning om viss lagstiftning till främjande av egnahemsverksamheten;

herrar *Jansson* i Hällefors och *Jacobson*, nr 123, angående åstadkommande av yrkesutbildning och jämn sysselsättning inom skogsbruket;

herr *Svensson* i Grönvik *m. fl.*, nr 124, angående prissättningen på jordbrukets produkter; och

herr *Brandt m. fl.*, nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 5, med förslag till lag om aktiebolag, m. m.

Dessa motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.15 em.

In fidem

Sune Norrman.

Torsdagen den 20 januari.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Justerades protokollen för den 14 och den 15 innevarande januari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Att riksdagsman *Hugo Witzell*, Karlshamn, på grund av sjukdom (op. lungtumör) är förhindrad deltaga i riksdagsarbetet under 14 dagar, fr. o. m. den 19 januari 1944, intygas härmed.

Stockholm den 18 januari 1944.

Sven Hultberg,
t. f. överläk.

Kammaren beviljade herr Witzell, med bifall till av honom därom skriftligen gjord anhållan, ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från och med den 19 innevarande januari.

§ 3.

Herr statsrådet *Quensel* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 26, angående visst markbyte mellan kronan och Uppsala stad.

Denna proposition bordlades.

§ 4.

Föredrogos var efter annan följande på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet motionen nr 100 av herr *Hall m. fl.;*

till statsutskottet motionerna:

nr 101 av herrar *Svensson* i Ljungskile och *Olsson* i Mellerud;
nr 102 av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.;*
nr 103 av herr *Sandberg m. fl.;*
nr 104 av herr *Sundström* i Vikmanshyttan *m. fl.;*
nr 105 av herr *Henriksson;*
nr 106 av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.;*
nr 107 av fru *Västberg m. fl.;*
nr 108 av herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.;*
nr 109 av herr *Hall;*
nr 110 av herr *Hall m. fl.;*
nr 111 av herr *Lundh m. fl.;*
nr 112 av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.;* och
nr 113 av herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.;*

till bevillningsutskottet motionerna:
nr 114 av herrar *Hammarlund* och *Pettersson* i Dahl; samt
nr 115 av herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.;*
till bankoutskottet motionerna:
nr 116 av fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.;* och
nr 117 av herr *Lindahl;*

till behandling av lagutskott motionerna:
nr 118 av herr *Sundström* i Vikmanshyttan *m. fl.;*
nr 119 av herr *Sundström* i Vikmanshyttan;
nr 120 av herrar *Hagberg* i Luleå och *Senander;*
nr 121 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.;* och
nr 122 av herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.;*

till jordbruksutskottet motionerna:
nr 123 av herrar *Jansson* i Hällefors och *Jacobson;* och
nr 124 av herr *Svensson* i Grönvik *m. fl.;* samt

till särskilda utskottet motionen nr 125 av herr *Brandt m. fl.*

§ 5.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till *Interpellation.*

Herr **Persson** i Tidaholm, som anförde: Herr talman! Den sedan mitten av 1930-talet med stöd av statliga lån och bidrag bedrivna verksamheten för de mindre bemedlade, barnrika familjernas bostadsförsörjning fyller en betydelsefull uppgift inom socialpolitiken. Riksdagen har ock ådagalagt sitt intresse för verksamhetens utvidgande genom att under de sistförflutna budgetåren ställa ökade anslag till förfogande, varigenom de till statens byggnadslånebyrå inkomna ansökningarna om lån och bidrag kunnat i stor utsträckning beviljas. Enligt uppgifter, som jag under hand erhållit från byggnadslånebyrån, har emellertid kommunernas intresse att medverka till lösandet av ifrågavarande familjers bostadsproblem framträtt synnerligen ojämnt. Förmedlingsåtagande, som är en oundgänglig förutsättning för beviljande av lån och bidrag inom en kommun, hade sålunda intill den 1 januari 1943 lämnats av 82,9 procent av rikets städer, varemot endast 25,6 procent av landskommunerna vid samma tidpunkt åtagit sig att förmedla lån och bidrag av förevarande art. Intresset för förmedlingsverksamhet har visat sig vara starkare hos de större kommunerna. Det är vidare att märka att av landskommunerna i norra Sverige icke mindre än 54,4 procent åtagit sig låneförmedling, medan motsvarande siffror för landskommunerna i västra och södra Sverige uppgå till blott 20,4 respektive 20,5 procent. Det sist anmärkta förhållandet åskådliggöres än tydligare därav, att enligt byggnadslånebyråns statistik blott 87 respektive 63 barnrikelägenheter intill den 1 januari 1944 tillkommit å landsbygden inom Malmöhus respektive Hallands län, medan vid samma tid 1 000 sådana lägenheter funnos å Norrbottens läns landsbygd. Av uppgifter, som jag erhållit från byrån, framgår vidare, att — i motsats till vad som gäller i fråga om övriga delar av landet — lån till barnrika jordbrukarfamiljer förekomma i tämligen betydande omfattning inom Västerbottens och Norrbottens län.

Den här ovan åtalade ojämna fördelningen av lån och bidrag är uppenbarligen icke önskvärd. Särskilt beklagligt är det förhållandet, att landskommunerna i allmänhet ej röjt starkare intresse för de barnrika familjernas bostadsförsörjning; denna omständighet kan antagas bidraga till att öka skillnaden mellan städernas och landsbygdens bostadsförhållanden.

Interpellation. (Forts.)

En betydelsefull anledning till att vissa kommuner — och särskilt då de mindre samhällena på landet — tvekat att åtaga sig förmedlingsverksamhet torde vara de ekonomiska föreskrifter, som för kommunens del äro knutna till beviljande av ett bostadsanskaffningslån.

Landskommunerna — som i detta avseende ha en i förhållande till stadssamhällena begränsad skyldighet — ha att under tid då familjebidrag utgår gentemot statsverket svara för hela den förlust, som kan uppkomma å lånet till följd av att egnahemmet sjunker i värde genom vanvård eller att låntagaren försummar sin betalningsskyldighet; sedan familjebidraget bortfallit är ansvarigheten begränsad till en fjärdedel av nämnda förlust. — Det är emellertid tydligt, att även andra omständigheter inverka — och måhända i högre grad — på kommunernas inställning till förmedlingsverksamheten. Särskilt torde, såvitt angår de mindre landskommunerna, bristen på administrativ och teknisk sakkunskap inom kommunen hämma initiativlusten. Bristande kännedom om låne- och bidragsbestämmelserna har sannolikt också i flera fall avhållit de mindre kommunerna från att besluta om förmedling av bostadsanskaffningslån.

Det torde av flera skäl vara olämpligt ifrågasätta någon ändring i ovannämnda bestämmelser rörande kommunens ekonomiska förpliktelser. Då det emellertid med fog kan antagas, att ökad kännedom om den statliga stödverksamheten på förevarande område samt möjlighet att kostnadsfritt erhålla biträde vid förmedlingsverksamhetens bedrivande skulle öka särskilt de mindre landskommunernas benägenhet att medverka till en jämnare spridning av låne- och bidragsgivningen, har jag ansett mig böra i detta sammanhang påpeka en möjlighet, varigenom de hittillsvarande olägenheterna skulle kunna undanröjas eller i vart fall minskas.

Enligt min uppfattning borde sålunda egnahemsnämnderna vara väl skickade att biträda landskommunerna vid förmedlingsverksamhetens bedrivande. Nämnderna äro utrustade med tjänstemän, som besitta kvalifikationer för att kunna upprätta och granska ritningar, uppgöra kostnadsberäkningar ävensom lämna lånesökandena eller förmedlingsorganen biträde vid upprättande av låneansökningar och övriga erforderliga handlingar. Kostnaderna härför böra — utom såvitt angår upprättande av ritningar, vilket bör bekostas av lånesökanden — bäras av egnahemsnämnderna; då det sannolikt icke blir fråga om någon mera avsevärd ökning av nämndernas arbetsbörda synes det knappast troligt att nämndernas utgifter skola komma att överstiga de för deras verksamhet i övrigt föreslagna anslagen. Givetvis bör statens byggnadslånebyrå kunna väsentligt underlätta nämndernas arbete genom att översända anvisningar till nämnderna och i övrigt hålla dem underrättade om allt som hör till låne- och bidragsgivningen. Jag förutsätter slutligen, att byggnadslånebyrån och nämnderna gemensamt bedriva upplysningsverksamhet på området, så att kommunerna få fullständig kännedom om gällande bestämmelser, särskilt såvitt angår innebörden av de kommunala förpliktelserna.

Under åberopande av det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet rikta följande frågor:

1. Har herr statsrådet uppmärksammat det förhållandet, att endast ett relativt ringa antal av landskommunerna funnit lämpligt åtaga sig förmedling av lån och bidrag för bostadsförsörjning åt mindre bemedlade, barnrika familjer?

2. Har herr statsrådet för avsikt vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en lokalt sett jämnare fördelning av ifrågavarande låne- och bidragsgivning?

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Herr **Onsjö** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Statens vattenfallsverk byggde åren 1940/41 en s. k. stamlinje från Trollhättan till Falköping. I april 1943 blevo markägarna av vattenfallsverket erbjudna ersättning för de bestående skador och det intrång, som förorsakats genom stamlinjen. De erbjudna ersättningarna grundade sig på en värdering, som verkställts av vattenfallsverket. Vid värderingen lär det ha tillgått så, att en tjänsteman i vattenfallsverket, utan att söka kontakt med markägarna eller med någon som känt till de lokala förhållandena, gått utefter linjen och enligt normer, som upprättats 1921, verkställt värderingen. Utöver det belopp, som tillkom markägarna enligt den sålunda verkställda värderingen, erbjöd vattenfallsverket 6 procent ränta från den 1 april 1941 samt ytterligare 10 procent å det värderade beloppet om frivillig uppgörelse kunde träffas. Markägarna voro i allmänhet missnöjda med de erbjudna ersättningarna, framför allt därför att man ansåg de erbjudna ersättningarna vara för låga. En stor del markägare godkände likväl av olika anledningar de erbjudna ersättningarna. En del föll kanske för det i och för sig osympatiska tillägget å 10 procent, och en del ansåg sig ha för små möjligheter att hävda sin rätt gent emot staten och att det under sådana förhållanden var bättre att ta en mager förlikning än en fet process. Nu har det emellertid visat sig, att vattenfallsverkets erbjudande inte var det sista budet. Beträffande de markägare som icke godkände ersättningarna har det skett ny värdering, vilken lär ha lett till att värdena i en del fall ha höjts till inemot 100 procent. Man kan ifrågasätta om detta är affärsmetoder, som äro ett statens verk värdiga. Skall det ske en värdering så borde den från början ha verkställts med sådan omsorg, att ett statens verk kan stå fast vid densamma. Och det torde heller inte vara ur vägen att markägarna åtminstone hade fått veta, när värderingen skulle ske, så att de då hade fått möjlighet att framföra sina synpunkter. Markägarna böra ha skälig ersättning för den skada de lidit, varken mer eller mindre. De böra också, så långt möjligt är, behandlas lika. *Interpellation.*

Med anledning av vad ovan anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande frågor:

1) Anser herr statsrådet att statens vattenfallsverks sätt att beräkna och ersätta de skador och det intrång, som åsamkas markägarna vid framdragandet av elektriska ledningar, är riktigt?

2) Om så icke är fallet, vilka åtgärder är statsrådet då beredd att vidtaga för att åstadkomma rättelse?

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Ordet lämnades på begäran till *Interpellation.*

Herr **Andersson** i Göteborg, som anförde: Herr talman! I remissdebatten förklarade hans excellens statsministern att regeringen icke skulle tveka att så snart tillfälle bjöds återställa de normala förhållandena beträffande de medborgerliga rättigheterna, tryckfriheten däri inbegripen. Denna förklaring, som hälsats med stor tillfredsställelse i alla kretsar, korresponderar också helt med de utfästelser som gjordes av såväl statsministern som den dåvarande justitieministern vid 1940 års riksdag.

Av de inskränkningar i den medborgerliga friheten, som på grund av krigsförhållandena vidtagits, utgöra tvivelsutan de skärpta bestämmelserna beträffande tryckfriheten en av de mera vittgående. Dessa skärpningar ha dels

Interpellation. (Forts.)
grundlags karaktär, dels karaktären av fullmaktslagar. Beträffande den senare kategorien av lagar, vilka endast antas med ett års giltighetstid och i fråga om vilkas förlängning riksdagen varje år har att besluta, torde få förutsättas att någon prolongering icke kommer att begäras så snart de förhållanden, som aktualiserade dessa lagars tillkomst, icke längre äro för handen. Likaså förutsättes att de organ för övervakning av pressen, som under trycket av de onormala förhållandena inrättats, komma att avvecklas med det snaraste. Annorlunda förhåller det sig med de vid 1940—1941 års riksdagar antagna grundlagsändringarna — § 6 tryckfrihetsförordningen, § 86 regeringsformen och § 38 riksdagsordningen. Med tillfredsställelse noteras att dessa lagbestämmelser aldrig behövt träda i funktion. Man kan emellertid inte bortse ifrån att den statliga tryckfrihetspolitiken kommit att få vissa återverkningar inom byråkratien i form av avsevärt skärpt sekretess. Man har anledning hoppas att denna ovilja mot offentligheten inom stora delar av byråkratien kommer att mildras i den mån den krisbetonade lagstiftningen på tryckfrihetens område avvecklas.

Då ett återställande av grundlagarna i deras normala skick kräver beslut vid två riksdagar, åtskilda av andrakammarval, måste — för att icke det slutgiltiga antagandet skall uppskjutas till i bästa fall år 1949 — ett förslag till ändring i de berörda grundlagsparagraferna föreläggas årets riksdag. Om en sådan vilande grundlagsändring innevarande år antas kan det slutgiltiga antagandet ske vid någon av 1945—1948 års riksdagar. Det finns anledning anta att de internationella förhållanden, som motiverat dessa lagars tillkomst, under denna tidrymd komma att radikalt förändras.

Med hänvisning till vad jag här anfört får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet ställa följande fråga:

Avser herr statsrådet att vid årets riksdag framlägga sådana förslag till grundlagsändringar att den beredskapslagstiftning som genomfördes på tryckfrihetens område vid 1940—1941 års riksdagar kan avvecklas under nästkommande riksdagsperiod?

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Avlämnades följande motioner, nämligen av

herrar *Skoglund* i Umeå och *Mäler*, nr 126, angående utredning om behovet av nya järnvägsförbindelser i Norrland;

herrar *Sundberg* och *Lindahl*, nr 127, angående lönegradsplacering av befattningshavare, som i samband med statens övertagande av enskild järnväg anställas vid statens järnvägar;

herr *Hedlund* i Östersund, nr 128, om resekostnads- och traktamentsersättning till icke lagfaren ledamot av övervakningsnämnd;

herr *Lundberg* i Uppsala *m. fl.*, nr 129, angående ordnande i visst avseende av undervisningen vid folkskolor med 39 veckors lästid;

herr *Sundqvist m. fl.*, nr 130, angående utredning om statligt anställda sjuksköterskors löneförhållanden;

herr *Jonsson* i Fjäle *m. fl.*, nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till stipendier åt elever vid folkhögskolor;

herr *Wallentheim*, nr 132, om anslag till vissa bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader;

herrar *Jacobson* och *Hedlund* i Östersund, nr 133, angående kansli- och skrivbiträdenas vid lands- och stadsfiskalskontoren lönegradsplacering;

herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.*, nr 134, om höjning av anslaget till Järnvägsmännens helnykterhetsförbund;

herr *Lindberg m. fl.*, nr 135, om anslag till skjutbanors ordnande inom det frivilliga skytteväsendet;

herr *Sefve m. fl.*, nr 136, om höjning av anslaget till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar;

herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.*, nr 137, om ändring i gällande föreskrifter angående förstärkningsanordningar vid vissa folk- och småskolor, m. m.;

herr *Viklund m. fl.*, nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till stipendier åt elever vid vissa verkstadsskolor;

herr *Jonsson* i Skedsbygd *m. fl.*, nr 139, om anslag till bidrag till byggande av enskilda vägar;

herr *Nilsson* i Göteborg *m. fl.*, nr 140, angående utredning om inrättande av en statens trafiksäkerhetsinspektion;

herr *Larsson* i Östersund *m. fl.*, nr 141, angående utredning av frågan om anskaffande av egna hem för mindre bemedlade, barnrika familjer, tillhörande skogs- och flottningsarbetare och med dem i ekonomiskt avseende jämställda befolkningsgrupper;

herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.*, nr 142, angående omklassificering av tullkammaren i Östersund;

herr *Edberg*, nr 143, om vissa e. o. befattningshavares vid centrala flygverkstaden å Malmen avlöningsförhållanden;

herr *Lindqvist*, nr 144, om lönetillägg åt styresmännen vid rannsakningshäktena i Halmstad och Hudiksvall;

herr *Dickson m. fl.*, nr 145, om anslag till uppförande av truppförbandshundgårdar vid vissa regementen;

herr *Hallén m. fl.*, nr 146, om höjning av anslaget för bidrag till Svenska slöjdföreningen;

herr *Sveningsson m. fl.*, nr 147, angående beredande av vissa förmåner åt enskilda väghållningsskyldiga;

herr *Thapper*, nr 148, om avdrag vid taxering av inkomst för flyttningskostnader vid tillträdande av annan anställning;

herrar *Viklund* och *Åkerström*, nr 149, om viss komplettering av gällande bestämmelser om rätt till avdrag vid taxering av inkomst för fördyrade levnadsomkostnader vid vistelse utom hemorten;

herr *Eriksson* i Stockholm, nr 150, om dyrtidstillägg till riksdagens personal;

herr *Hallén m. fl.*, nr 151, angående förbättring av s. k. äldre tjänstepensioner till förutvarande befattningshavare i statens tjänst;

herr *Sundberg m. fl.*, nr 152, om förhöjning av tjänstepensionsunderlaget för viss lotspersonal samt vissa lokeldare och lokförare;

herr *Jacobson* och fru *Västberg*, nr 153, om tjänsteårsberäkning i pensionsavseende för barnmorskan Anna Märta Bystedt;

herr *Jacobson*, nr 154, om årligt understöd åt kontoristen vid statens järnvägar V. G. T. Byströms änka Anna Byström, född Molin;

herr *Senander m. fl.*, nr 155, om förbättring av pensionerna för de statstjänstemän, som avgått från sina befattningar före den 1 juli 1939;

herrar *Skoglund* i Umeå och *Mäler*, nr 156, angående utredning om vissa åtgärder till åstadkommande av förbättrade folkpensioner;

fröken *Öberg m. fl.*, nr 157, om ändring av gällande bestämmelser angående kvinnas rätt till förskott å moderskapspenning;

herr *Kilbom m. fl.*, nr 158, om viss ändring i 3 kap. 38 § lagen om nyttjanderätt till fast egendom;

herr *Håstad*, nr 159, om förtydligande i visst avseende av 13 § lagen om förenings- och förhandlingsrätt;

fröken *Nygren m. fl.*, nr 160, om införande av lagstadgad rätt för barn inom äktenskap att i vissa fall erhålla styvfaders släktnamn;

herr *Hedlund* i Östersund, nr 161, om lagstiftning angående offentliga insamlingar;

herr *Hedlund* i Östersund och fru *Västberg*, nr 162, angående utredning om rätt för sinnessjuka och sinnesslöa att i särskilda fall efter verkställd sterilisering ingå äktenskap;

herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, nr 163, angående åtgärder till förhindrande av för tidig skörd av skogsbär;

herr *Nolin m. fl.*, nr 164, om anslag till bidrag till Jordbrukarungdomens förbund;

herr *Jonsson* i Fjäle *m. fl.*, nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.;

herr *Janson* i Frändesta, nr 166, angående utredning om utbildning av jordbrukare för skötsel av jordbruksmaskiner;

herr *Molander m. fl.*, nr 167, om lönegradsplacering av vissa arvodesbefattningar vid Flahults, Gisselås' och Ugerups försöksgårdar, m. m.;

herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*, nr 168, om anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering;

herr *Larsson* i Karlstad *m. fl.*, nr 169, angående standardisering av jordbruksmaskiner;

herr *Carlsson* i Bakeröd *m. fl.*, nr 170, om anslag till statsbidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden;

herr *Werner m. fl.*, nr 171, angående utbyggande av den inhemska kvävegödningstillverkningen under statlig medverkan;

herr *Gardell*, nr 172, angående utredning om åtgärder till förbättring av internerings- och socialvården;

herr *Skoglund* i Doverstorp *m. fl.*, nr 173, angående åtgärder mot landsbygdens avfolkning; och

herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*, nr 174, angående möjliggörande för elev, som lämnat folkskolan utan att hava erhållit avgångsbetyg, att senare erhålla sådant betyg.

Dessa motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.25 fm.

In fidem

Sune Norrman.

Fredagen den 21 januari.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 26, angående visst markbyte mellan kronan och Uppsala stad.

§ 2.

Föredrogos var efter annan följande på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 126 av herrar *Skoglund* i Umeå och *Mäler;*
nr 127 av herrar *Sundberg* och *Lindahl;*
nr 128 av herr *Hedlund* i Östersund;
nr 129 av herr *Lundberg* i Uppsala *m. fl.;*
nr 130 av herr *Sundqvist m. fl.;*
nr 131 av herr *Jonsson* i Fjäle *m. fl.;*
nr 132 av herr *Wallentheim;*
nr 133 av herrar *Jacobson* och *Hedlund* i Östersund;
nr 134 av herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.;*
nr 135 av herr *Lindberg m. fl.;*
nr 136 av herr *Sefve m. fl.;*
nr 137 av herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.;*
nr 138 av herr *Viklund m. fl.;*
nr 139 av herr *Jonsson* i Skedsbygd *m. fl.;*
nr 140 av herr *Nilsson* i Göteborg *m. fl.;*
nr 141 av herr *Larsson* i Östersund *m. fl.;*
nr 142 av herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.;*
nr 143 av herr *Edberg;*
nr 144 av herr *Lindqvist;*
nr 145 av herr *Dickson m. fl.;*
nr 146 av herr *Hallén m. fl.;* och
nr 147 av herr *Sveningsson m. fl.;*

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 148 av herr *Thapper;* samt
nr 149 av herrar *Viklund* och *Åkerström;*

till bankoutskottet motionerna:

nr 150 av herr *Eriksson* i Stockholm;
nr 151 av herr *Hallén m. fl.;*
nr 152 av herr *Sundberg m. fl.;*
nr 153 av herr *Jacobson* och fru *Västberg;*
nr 154 av herr *Jacobson;* och
nr 155 av herr *Senander m. fl.;*

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 156 av herrar *Skoglund* i Umeå och *Mäler;*
nr 157 av fröken *Öberg m. fl.;*
nr 158 av herr *Kilbom m. fl.;*
nr 159 av herr *Håstad;*
nr 160 av fröken *Nygren m. fl.;*
nr 161 av herr *Hedlund* i Östersund;
nr 162 av herr *Hedlund* i Östersund och fru *Västberg;* samt
nr 163 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.;*

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 164 av herr *Nolin m. fl.;*
nr 165 av herr *Jonsson* i Fjäle *m. fl.;*
nr 166 av herr *Janson* i Frändesta;
nr 167 av herr *Molander m. fl.;*
nr 168 av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.;*
nr 169 av herr *Larsson* i Karlstad *m. fl.;*
nr 170 av herr *Carlsson* i Bakeröd *m. fl.;* och
nr 171 av herr *Werner m. fl.;* samt

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 172 av herr *Gardell;*
nr 173 av herr *Skoglund* i Doverstorp *m. fl.;* och
nr 174 av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*

§ 2.

Till bordläggning anmäldes

konstitutionsutskottets memorial, nr 1, i anledning av andra kammarens remiss av motion, nr 1, av herrar Wallentheim och Lundberg i Uppsala angående utredning om rätt för kommun att bevilja stipendier eller andra bidrag för studieändamål;

bankoutskottets memorial:

nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse; och

nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse; samt

riksdagens kanslideputerades memorial, nr 1, angående antagande av tjänstemän i riksdagens kansli.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag.

§ 4.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Skoglund* i Doverstorp *m. fl.*, nr 175, om vissa grundlagsändringar i syfte att effektivisera gällande beredskapslagstiftning angående statsfientliga sammanslutningar;

herr *Bergvall m. fl.*, nr 176, om vissa ändringar i regeringsformen, riksdagsordningen och tryckfrihetsförordningen, m. m.;

herrar *Ekdahl* och *Andersson* i Malmö, nr 177, angående utseende av suppleanter för stads-, kommunal-, municipal- och kyrkofullmäktige;

herrar *Ekdahl* och *Andersson* i Malmö, nr 178, angående införande i gällande lagstiftning av skyldighet att lämna suppleant meddelande om tid för sammanträde med kommunala nämnder och styrelser;

herr *Ekdahl*, nr 179, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet;

herr *Mosesson*, nr 180, om höjning av arvodena till sekreteraren och sekreterarens biträde hos interneringsnämnden;

herr *Hedqvist*, nr 181, angående främjande av anskaffandet av bostäder åt i industriellt och annat arbete anställd ungdom;

herr *Fast m. fl.*, nr 182, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning;

fru *Ronnebäck m. fl.*, nr 183, om anslag till bidrag till institutet för praktisk psykologi och yrkesvalsfrågor;

herrar *Sundqvist* och *Kyling*, nr 184, angående omorganisation av statens biografbyrå;

fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.*, nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till bidrag till högre goss- och samskolor, till högre flickskolor och till enskilda mellanskolor;

fröken *Hesselgren m. fl.*, nr 186, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till skolöverstyrelsen;

herr *Sundqvist m. fl.*, nr 187, angående utredning om grunderna för statens understödjande av det frivilliga bildningsarbetet;

fröken *Hesselgren m. fl.*, nr 188, om anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor;

herr *Andersson* i Hedensbyn *m. fl.*, nr 189, om höjning av anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner;

herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*, nr 190, angående viss ändring i gällande grunder för statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet;

herr *Pettersson* i Hällbacken *m. fl.*, nr 191, om anslag till årlig ersättning åt tillsyningsmannen för Vasamonumentet vid Utmeland i Mora;

herr *Thorell m. fl.*, nr 192, om anslag till anskaffande av en båtfärja mellan Eknö—Furusund—Yxlan—Blidö;

herr *Hagård m. fl.*, nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till fria sommarresor för barn och till bidrag till sommarkolonier;

herr *Andersson* i Falkenberg, nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till resestipendier för yrkesutbildning;

herr *Andersson* i Falkenberg, nr 195, om anslag till bidrag till anordnande av kompletteringskurser för utbildning av elektriska installatörer;

herr *Andersson* i Falkenberg *m. fl.*, nr 196, angående vissa domsagors lönegruppsplacering;

herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, nr 197, om anslag till stipendier åt elever vid folkhögskolorna;

herr *Nilsson* i Göteborg, nr 198, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till statens sjuksköterskeskola;

herr *Gustafson* i Dädesjö, nr 199, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden;

herr *Stjärne m. fl.*, nr 200, angående utredning om vidgad rätt till statsbidrag för förbättring och underhåll av enskild väg;

herrar *Mårtensson* och *Johansson* i Öckerö, nr 201, om skattebefrielse för pensionstillägg enligt lagen om folkpensionering;

herr *Mosesson*, nr 202, angående skattefrihet för sådan inkomst av jordbruk, som av jordägare avsättes till en byggnadsfond för jordbruksfastighet;

herr *Pettersson* i Norregård *m. fl.*, nr 203, om avskaffande av dyrortsgrupperingen av ortsavdragen vid beskattningen;

herr *Wallén*, nr 204, angående anpassning av fastighetsbeskattningen efter det antal barn, som stadigvarande bor i förhyrd lägenhet i respektive fastighet;

herr *Svensson* i Grönvik *m. fl.*, nr 205, angående revision av familjebeskattningen vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt;

herr *Staxäng m. fl.*, nr 206, om avskaffande av allmänna omsättningsskatten för fisk;

herrar *Svensson* i Ljungskile och *Stjärne*, nr 207, angående åstadkommande vid taxering av jordbruksinkomst av en rättvisare uppskattning av i hushållet förbrukade naturaprodukter;

fru *Rydh Munck af Rosenschöld*, nr 208, om förhöjd pension åt löjtnanten L. Westerlunds änka och dotter;

herr *Hallén*, nr 209, om årligt understöd åt förre lantbrevbäraren K. O. Larsson;

herr *Gustafsson* i Lekåsa, nr 210, om understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt förre soldaten A. Bergvall;

herrar andre vice talmannen *Carlström* och *Boman*, nr 211, om årligt understöd åt förre trumslagaren vid Vista kompani av Jönköpings regemente nr 93 Lindberg;

herrar *Ericsson* i Kinna och *Andersson* i Hyssna, nr 212, om pension åt förre fjärdingsmannen J. Andersson;

herr *Andersson* i Falkenberg, nr 213, om ersättning till E. R. Karlsson i anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring;

herr *Skoglund* i Doverstorp *m. fl.*, nr 214, med förslag till lag angående upplösning av vissa sammanslutningar m. m.;

fröken *Hesselgren m. fl.*, nr 215, om verkställande av en undersökning rörande verkningarna av 8 kap. strafflagen och lagen om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara;

herr *Hoppe m. fl.*, nr 216, angående utredning av frågan om rätt för sinnesslöa att under vissa förhållanden och efter särskild prövning ingå äktenskap;

herrar *Andersson* i Göteborg och *Hallberg*, nr 217, angående lagstiftning om tvångsinlösen av enskild järnväg;

herr *Andersson* i Falkenberg *m. fl.*, nr 218, om viss ändring i lagen angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom;

herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, nr 219, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 4, med förslag till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m.;

herr *Andersson* i Vigelsbo *m. fl.*, nr 220, angående utredning om åtgärder i syfte att vid svårare olycksfall bereda större och barnrika familjer bättre ekonomisk och social trygghet;

herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*, nr 221, om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (s. k. bookmaker);

herr *Johansson* i Öckerö *m. fl.*, nr 222, angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt förordningen den 11 juni 1918 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.*, nr 223, angående utredning om anläggande av ett större jordbruk å de s. k. Ragundabottnarna;

herr *Onsjö m. fl.*, nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m. samt till bidrag till byggnadsarbeten vid lantmanna- och lanthushållsskolor;

herrar *Janson* i Frändesta och *Hansson* i Vännäsby, nr 225, om anslag till hushållningssällskapen för inköp av stenborrnings- och nyodlingsmaskiner m. m.;

herr *Johansson* i Öckerö *m. fl.*, nr 226, angående utredning av frågan om hummerfisket inom Vette, Tanums och Kville härader;

herr *Johansson* i Öckerö *m. fl.*, nr 227, om anslag till säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg;

herr *Andersson* i Gisselås *m. fl.*, nr 228, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.;

herrar *Staxäng* och *Stattin*, nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till avlöningsstat för egnahemsstyrelsen;

herr *Staxäng m. fl.*, nr 230, om höjning av nu utgående arvoden till vissa assistenter vid lantbrukshögskolans undervisningsinstitutioner m. m.;

herrar *Jonsson* i Fjäle och *Severin* i Gävle, nr 231, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden;

herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, nr 232, angående utredning om åtgärder till förhindrande av att jord- och skogsbruk övergå i den icke jordbrukande befolkningens händer m. m.;

herr *Liedberg m. fl.*, nr 233, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till hushållningssällskapen;

herrar *Liedberg* och *Janson* i Frändesta, nr 234, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till veterinärhögskolan;

herrar *Stjärne* och *Björling*, nr 235, om kamrerarbefattningens hos egnahemsstyrelsen lönegradsplacering;

herr *Hansson* i Skediga *m. fl.*, nr 236, om vissa åtgärder till fiskerinäringens befrämjande;

herr *Johansson* i Mysinge *m. fl.*, nr 237, angående främjande av företagsamhet och familjebildning vid jordbruket;

herrar *Edberg* och *Andersson* i Göteborg, nr 238, angående skapande av en gemensam nordisk arbetsmarknad;

herr *Sundqvist m. fl.*, nr 239, angående åtgärder för åstadkommande av kort sammanfattning av den kristna tros- och livsåskådningen, avsedd att läggas till grund för undervisningen i folkskolans högsta klasser;

fröken *Andersson m. fl.*, nr 240, angående utredning om åtgärder för att bereda den kvinnliga ungdomen ökad utbildning i hemvård m. m.;

herr *Ekdahl*, nr 241, angående utredning av alkoholistvårdsproblemen;

herr *Edberg m. fl.*, nr 242, angående utredning om förstatligande av apoteksväsendet, däri inbegripet droghandeln och läkemedelsindustrien;

herrar *Severin* i Gävle och *Persson* i Växjö, nr 243, angående ytterligare främjande av tillkomsten av småindustri på landsbygden;

herr andre vice talmannen *Carlström m. fl.*, nr 244, angående en allsidig utredning om landsbygdens befolkningsfråga m. m.; och

herr *Lundberg* i Uppsala, nr 245, angående tillvaratagande av samhällsintresset i våra grustäkter.

Dessa motioner bordlades.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Olson* i Göteborg under 10 dagar från och med den 21 innevarande januari.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.13 fm.

In fidem

Sune Norrman.

Lördagen den 22 januari.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Justerades protokollen för den 17 innevarande januari.

§ 2.

Herr statsrådet *Rosander* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 28, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1, 2 och 4 §§ förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp m. m.;

nr 29, angående inlösen av vattenfallsstyrelsen åvilande skyldighet att leverera andelskraft till Motala ströms kraftaktiebolag;

nr 30, angående försäljning av ett statens järnvägar tillhörigt markområde i Örebro;

nr 31, angående försäljning av vissa telegrafverket tillhöriga fastigheter;

nr 32, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 33, angående rätt till dels pension åt f. d. generaldirektören och chefen för telegrafverket G. H. Ericson, dels ock livränta åt f. d. överdirektören vid statens vattenfallsverk K.-G. Ljungdahl; och

nr 34, angående pensionsrätt för innehavare av professurerna i idé- och lärdomshistoria samt i biokemi vid universitetet i Uppsala.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var efter annan följande å kammarens bord vilande motioner; och remitterades därvid

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 175 av herr *Skoglund* i Doverstorp *m. fl.;*
nr 176 av herr *Bergvall m. fl.;* samt
nr 177 och 178 av herrar *Ekdahl* och *Andersson* i Malmö;

till statsutskottet motionerna:

nr 179 av herr *Ekdahl;*
nr 180 av herr *Mosesson;*
nr 181 av herr *Hedqvist;*
nr 182 av herr *Fast m. fl.;*
nr 183 av fru *Ronnebäck m. fl.;*
nr 184 av herrar *Sundqvist* och *Kyling;*
nr 185 av fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.;*
nr 186 av fröken *Hesselgren m. fl.;*
nr 187 av herr *Sundqvist m. fl.;*
nr 188 av fröken *Hesselgren m. fl.;*
nr 189 av herr *Andersson* i Hedensbyn *m. fl.;*
nr 190 av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.;*

nr 191 av herr *Pettersson* i Hällbacken *m. fl.;*
nr 192 av herr *Thorell m. fl.;*
nr 193 av herr *Hagård m. fl.;*
nr 194 och 195 av herr *Andersson* i Falkenberg;
nr 196 av herr *Andersson* i Falkenberg *m. fl.;*
nr 197 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.;*
nr 198 av herr *Nilsson* i Göteborg;
nr 199 av herr *Gustafson* i Dädesjö; och
nr 200 av herr *Stjärne m. fl.;*

till bevillningsutskottet motionerna:
nr 201 av herrar *Mårtensson* och *Johansson* i Öckerö;
nr 202 av herr *Mosesson;*
nr 203 av herr *Pettersson* i Norregård *m. fl.;*
nr 204 av herr *Wallén;*
nr 205 av herr *Svensson* i Grönvik *m. fl.;*
nr 206 av herr *Staxäng m. fl.;* samt
nr 207 av herrar *Svensson* i Ljungskile och *Stjärne;*

till bankoutskottet motionerna:
nr 208 av fru *Rydh Munck af Rosenschöld;*
nr 209 av herr *Hallén;*
nr 210 av herr *Gustafsson* i Lekåsa;
nr 211 av herrar andre vice talmannen *Carlström* och *Boman;*
nr 212 av herrar *Ericsson* i Kinna och *Andersson* i Hyssna; samt
nr 213 av herr *Andersson* i Falkenberg;

till behandling av lagutskott motionerna:
nr 214 av herr *Skoglund* i Doverstorp *m. fl.;*
nr 215 av fröken *Hesselgren m. fl.;*
nr 216 av herr *Hoppe m. fl.,*
nr 217 av herrar *Andersson* i Göteborg och *Hallberg;*
nr 218 av herr *Andersson* i Falkenberg *m. fl.;*
nr 219 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.;*
nr 220 av herr *Andersson* i Vigelsbo *m. fl.;*
nr 221 av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.;* och
nr 222 av herr *Johansson* i Öckerö *m. fl.;*

till jordbruksutskottet motionerna:
nr 223 av herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.;*
nr 224 av herr *Onsjö m. fl.;*
nr 225 av herrar *Janson* i Frändesta och *Hansson* i Vännäsby;
nr 226 och 227 av herr *Johansson* i Öckerö *m. fl.;*
nr 228 av herr *Andersson* i Gisselås *m. fl.;*
nr 229 av herrar *Staxäng* och *Stattin;*
nr 230 av herr *Staxäng m. fl.;* samt
nr 231 av herrar *Jonsson* i Fjäle och *Severin* i Gävle;

till behandling av lagutskott motionen nr 232 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.;*

till jordbruksutskottet motionerna:
nr 233 av herr *Liedberg m. fl.;*
nr 234 av herrar *Liedberg* och *Janson* i Frändesta;
nr 235 av herrar *Stjärne* och *Björling;*
nr 236 av herr *Hansson* i Skediga *m. fl.;* och
nr 237 av herr *Johansson* i Mysinge *m. fl.;*

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 238 av herrar *Edberg* och *Andersson* i Göteborg;
nr 239 av herr *Sundqvist m. fl.;*
nr 240 av fröken *Andersson m. fl.;*
nr 241 av herr *Ekdahl;* och
nr 242 av herr *Edberg m. fl.;*

till statsutskottet motionen nr 243 av herrar *Severin* i Gävle och *Persson* i Växjö; samt

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 244 av herr andre vice talmannen *Carlström m. fl.;* och
nr 245 av herr *Lundberg* i Uppsala.

§ 4.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren att redan vid detta sammanträde till avgörande företaga återstående på föredragningslistan upptagna, endast en gång bordlagda ärenden.

§ 5.

Föredrogs konstitutionsutskottets memorial, nr 1, i anledning av andra kammaren remiss av motion, nr 1, av herrar Wallentheim och Lundberg i Uppsala angående utredning om rätt för kommun att bevilja stipendier eller andra bidrag för studieändamål.

Memorialet lades till handlingarna; och beslöt kammaren att hänvisa motionen till tillfälligt utskott.

§ 6.

Föredrogos vart efter annat och lades till handlingarna bankoutskottets memorial:

nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse; och

nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

§ 7.

Föredrogs riksdagens kanslideputerades memorial, nr 1, angående antagande av tjänstemän i riksdagens kansli.

Vad kanslideputerade anmält och hemställt godkändes.

§ 8.

Interpellation. Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Fru **Rydh Munck af Rosenschöld,** som anförde: Herr talman! Genom 1923 års behörighetslag hava kvinnor, med de undantag som angivas i lagen, blivit likställda med män i fråga om behörighet till statstjänst. Därigenom har staten erkänt den rättvisa principen om prövning efter förtjänst och skicklighet oberoende av sökandes kön vid tillsättande av statliga befattningar.

Inom ett statstjänsten närstående område, inom folkskoleväsendet, är emellertid denna fria konkurrens icke genomförd. Vid folkskolorna liksom vid vissa andra kommunala läroanstalter råder det förhållandet, att skolmyndig-

Interpellation. (Forts.)

heterna i varje särskilt fall kunna reservera en tjänst för endera manlig eller kvinnlig sökande. De personer av annat kön än det, för vilken platsen reserverats, kunna således icke ens söka platsen. Det är ett bekvämt sätt att eliminera en befarad mera meriterad sökande till förmån för en mindre meriterad, som man vill gynna. Även om icke reserverandet sker i ett sådant syfte, är det givetvis olämpligt, att skolrådet eller skolstyrelsen skall hava denna befogenhet, utan att det av opartisk myndighet prövats, om skäl i det särskilda fallet föreligger för ett reserverande. Man har ett bestämt intryck av att, sedan, med undantag av sista lönetillägget, samma löneförmåner utgå till manlig och kvinnlig folkskollärare, ett reserverande till förmån för manlig folkskollärare sker i allt större utsträckning. Det är icke underligt, om de kvinnliga folkskollärarna reagera häremot och känna sig tillbakasatta. Man inser, att i enstaka fall giltig anledning kan finnas för ett reserverande, men vanligen torde intet legitimt skäl kunna anföras. Den ofta enbart av män bestående skolstyrelsen föredrager oftast utan vidare övervägande en manlig skollärare och tycker, att de hellre taga en man, då de i alla fall få betala i stort sett detsamma. De förbise därvid, att det är staten, som väsentligen drabbas av utgiftsökningen på grund av att manlig och kvinnlig folkskollärare hava samma löneförmåner med ovan angiven skillnad.

Ifrågavarande ingrepp i den fria konkurrensen motsvaras av ännu ett dylikt vid själva utbildningens början. Vid intagning av elever till seminarierna sättas bestämda gränser, dels allmänt om hur många elever varje år skola intagas och dels speciellt om antalet elever av varje kön. Denna sistnämnda proportion har under 1930-talet hållits till ungefär 55 % manliga och 45 % kvinnliga seminarieelever. Även om denna proportion hålles vid intagningen, kommer den kraftigare avgången av kvinnliga lärare på grund av giftermål att påverka denna proportion, varför den bland ordinarie lärare år 1938 har angivits till 58 resp. 42 %. Från det att de kvinnliga folkskollärarna år 1880 utgjorde 17,3 %, har deras relativa antal ökats så, att det år 1921 utgjorde 48,4 % för att därefter successivt minskas till 44,1 % år 1935. För de senare åren saknar jag statistiskt material, men proportionen torde hava stadigt nedgått. Av siffermaterialet har dragits den slutsatsen, att variationerna i behovet av lärarkrafter i högre grad påverkat kvinnornas antal än männens. Sålunda fylldes det starkt stigande behovet av lärarkrafter under periodens tidigare skede av kvinnor, och det på grund av barnantalets minskning reducerade behovet under periodens senare del har i högre grad drabbat kvinnorna än männen.

I årets statsverksproposition föreslås intagande av 264 manliga och 168 kvinnliga elever i seminarierna. Proportionen dem emellan utgör cirka 62 och 38 %. Såsom motivering härför anföres:

»Då det gäller att avgöra proportionen mellan manliga och kvinnliga elever i de föreslagna klassavdelningarna, måste beaktas, att ersättningsbehovet är större i fråga om manliga lärare än i fråga om kvinnliga. I en tidigare utredning har överstyrelsen visat, att en förskjutning har ägt rum i fråga om proportionen mellan antalet manliga och kvinnliga tjänster till förmån för de förra. Denna förskjutning synes fortfarande ske.

Dessutom synes för närvarande finnas betydligt större tillgång på kvinnliga än på manliga vikarier. Det torde därför vara nödvändigt att vid seminarierna intaga åtskilligt flera manliga än kvinnliga elever.»

Detta synes icke vara en tillräcklig motivering för förslaget. Denna motivering utsäger allenast, att därför att en förskjutning inträtt i fråga om proportionen emellan antalet manliga och kvinnliga tjänster till förmån för de förra, skall denna förskjutning fortsätta. Det angives vidare, att det synes finnas be-

Interpellation. (Forts.)
tydligt större tillgång på kvinnliga än manliga vikarier, men intet om anledningen härtill. En nära liggande anledning torde vara att finna i inkallelserna till militärtjänst av manliga vikarier, ett förhållande, som icke torde böra inverka på sätt som skett.

Folkskollärarryrket är ett av de yrken, som tidigast öppnats för kvinnor. Ingen lär bestrida, att det är ett yrke, som är särskilt lämpligt för kvinnor och inom vilket de gjort och göra en betydande insats. De kvinnliga sökande till seminarierna hava tidigare i kunskapsmeriter varit överlägsna de manliga, och även om de manliga sökande numera i genomsnitt kunna uppvisa bättre meriter än förr, äro de kvinnliga fullt ut lika goda. Bortsett ifrån att det står i strid mot den ställning i det offentliga arbetslivet, som genom behörighetslagen tillerkänts kvinnorna, kan det icke ligga något statsintresse i att hindra kvinnorna att få i fri konkurrens med männen göra sig gällande inom ett arbetsområde, som är väl lämpat för de förra. Den lämpliga proportionen mellan män och kvinnor inom detta arbetsområde är en fråga, som ej kan lösas utan fri konkurrens.

Det synes böra övervägas huruvida icke behörighetslagen borde vara tillämplig även på ifrågavarande tjänster, vilka visserligen betecknas såsom kommunala men för vilka staten dock bestrider de huvudsakliga kostnaderna. Om detta icke anses kunna ske, synes det i varje fall nödvändigt, att åtgärder vidtagas för att åstadkomma en så vitt möjligt fri konkurrens mellan könen, varvid även bör övervägas huruvida icke en mera objektiv bedömning av de sökandes meriter vid tillsättandet av befattningar kan åstadkommas.

Med stöd av vad här anförts anhålles om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande frågor:

A. Har herr statsrådet beaktat dessa förhållanden och är herr statsrådet villig taga i övervägande, vilka medel, som skulle vara ägnade att råda bot för nuvarande missförhållanden?

B. Är herr statsrådet även villig taga i övervägande att låta verkställa en utredning angående sättet att fylla behovet av vikarier i skolor av typ B 2 och B 3?

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtande, nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 till viss utrustning vid försvarsstaben.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Andersson* i Igelboda *m. fl.*, nr 246, om utökning av den i vissa kommunallagar föreskrivna tid, inom vilken revision skall vara verkställd;

herrar *Andersson* i Falkenberg och *Andersson* i Göteborg, nr 247, angående förenkling av i lagen om kommunal fondbildning meddelade bestämmelser om allmän fond, m. m.;

herr *Lindahl m. fl.*, nr 248, angående vissa oregelmässiga verkningar vid tillämpningen av 1939 års lönereglering för statens civila befattningshavare;

herr *Johansson* i Mysinge *m. fl.*:

nr 249, om viss ändring i gällande villkor för statsbidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskida slöjdskolor;

nr 250, om anslag till prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor; och

nr 251, om anslag till lån åt föreningar, bolag och stiftelser för anordnande av allmänna samlingslokaler;

herr *Orgård m. fl.*:

nr 252, om anslag till nationalmuseum för ordnandet av vandringsutställningar i landsorten; och

nr 253, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till understöd för anordnande av flyttande folkhögskolekurser, m. m.;

herr *Hansson* i Skediga, nr 254, om anslag för bidrag till byggande och underhåll av statsunderstödda fiskehamnar;

herr *Gavelin m. fl.*, nr 255, om viss ändring i gällande bestämmelser om statliga bosättningslån;

herr *Jonsson* i Alsen *m. fl.*:

nr 256, angående utredning om kuratorsverksamheten för de lungsjuka; och

nr 257, om anslag till stipendier åt lungsjuka;

herr *Lundh:*

nr 258, om arvodesförbättring åt assistenter och amanuenser vid universiteten och karolinska institutet;

nr 259, angående uppförande av avdelningar för reumatisk och ortopedisk sjukvård vid akademiska sjukhuset i Uppsala; och

nr 260, angående utredning om löne- och pensionsförhållandena vid statsunderstödda enskilda läroanstalter;

herrar *Lundh* och *Kyling*, nr 261, om ökning av antalet provinsialläkartjänster;

herr *Lundh m. fl.*, nr 262, angående befordringsgången för de lärda verkens e. o. tjänstemän;

fru *Alvén m. fl.*, nr 263, om höjning av anslaget till nykterhetsnämndernas verksamhet;

herrar *Björling* och *Håstad*, nr 264, om anslag till understöd åt föreningar m. m. vid marinen;

herr *Norup m. fl.*, nr 265, angående åtgärder i syfte att befordra förläggande av industriell verksamhet, småindustri och hantverk till andra platser i landet än storstäderna;

herr *Hällgren m. fl.*, nr 266, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om vissa anslag rörande vägunderhåll och vägbyggnader;

herr *Håstad:*

nr 267, om höjning av anslaget till bidrag till sjövärnskåren; och

nr 268, angående utförande av gymnastikbyggnader, bastuanläggningar och idrottsplatser för vissa flygflottiljer;

herr *Håstad m. fl.*, nr 269, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till dövstumskolor;

herrar *Håstad* och *Persson* i Falla, nr 270, angående utförande av erforderliga bombsäkra ubåtstunnlar;

herr förste vice talmannen *Magnusson*, nr 271, om anslag till anskaffande av ubåtsnät;

herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå, nr 272, om viss ändring i civila avlöningsreglementet;

herr *Persson* i Stockholm *m. fl.*, nr 273, om viss ändring i gällande villkor för lån och statsbidrag till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer;

herr *Hoppe m. fl.*, nr 274, om höjning av anslaget till bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård;

herr *Janson* i Frändesta, nr 275, om anslag till bidrag till maritim ungdomsverksamhet;

herr *Nilson* i Eskilstuna *m. fl.*, nr 276, om höjning av anslaget till länsnykterhetsnämnderna;

fru *Ronnebäck m. fl.*, nr 277, om utvidgning av de centrala verkstadsskolornas verksamhetsområde till att omfatta utbildning i husligt arbete;

herr *Lindberg*, nr 278, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till sjökarteverket;

herrar *Lindberg* och *Andersson* i Igelboda, nr 279, angående inrättande av en e. o. befattning såsom social kurator vid statens alkoholistanstalt å Venngarn;

herr *Lindberg m. fl.*, nr 280, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till sjöhistoriska museet;

herr *Gardell*, nr 281, om anslag av lotterimedel till riksföreningen Sveriges barnaskydd för dess upplysningsverksamhet;

herr *Kyling m. fl.*:

nr 282, om anslag till allmänna studielånefonden; och

nr 283, om anslag till Svenska befolkningsförbundet familjevärnet för dess upplysningsverksamhet;

herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, nr 284, angående viss ändring av gällande grunder för statsbidrag till folkhögskolorna;

herr *Svensson* i Ljungskile, nr 285, angående viss ändring av gällande bestämmelser om avlöning åt lärare vid folkhögskola samt statsbidrag till sådan skola;

herrar *Skagerlund* och *Pettersson* i Rosta, nr 286, angående förnyad utredning om anordnande av skjutfält i Kilsbergen;

herrar *Ward* och *Bergström*, nr 287, om avveckling av informationsstyrelsen;

herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.*, nr 288, om ytterligare anslag till nykterhetens befrämjande;

herr *Gustafson* i Dädesjö *m. fl.*, nr 289, angående anordnande av kortare statsunderstödda kurser inom den nuvarande folkhögskoleorganisationens ram;

fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.*, nr 290, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till karolinska sjukhuset och till Serafimerlasarettet;

fru *Rydh Munck af Rosenschöld* och fröken *Hesselgren*:

nr 291, om löneförbättring för heltidsanställda lärarinnor vid Ateneums skolkökseminarium och vid Göteborgs skolkökseminarium; och

nr 292, om löneförbättring för vissa lärarinnor vid Handarbetets vänners och Andrea Eneroths seminarium samt vid Maria Nordenfelts seminarium;

fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.*, nr 293, angående utredning om ersättning till i utlandet bosatta svenska medborgare för förluster genom krigsskada;

herr *Jonsson* i Skedsbygd *m. fl.*, nr 294, angående utredning om grunderna för lagfartsstämpelns utgående;

herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, nr 295, angående sänkning av den angivna övre gränsen för extrakthalten hos maltdrycker av andra klassen;

herrar *Svensson* i Ljungskile och *Nilsson* i Sandviken, nr 296, om frihet från allmän omsättningsskatt för kött, fläsk och fisk samt salt sill och strömming;

herr *Carlsson* i Bakeröd *m. fl.*, nr 297, om ändring av gällande regler för beskattning av inkomst av jordbruk och av skogsbruk;

herr *Lövgren:*

nr 298, om årligt understöd åt byggnadsarbetaren F. I. Junelius; och

nr 299, om årligt understöd åt förre fortifikationsarbetaren J. Enqvist;

herr *Lindahl m. fl.*, nr 300, angående fyllnadspension till vissa tjänstemän och arbetare vid statens järnvägar;

herr *Lundh m. fl.*, nr 301, om rätt till ålders- och familjepension för extra adjunkter med provår vid de statliga läroverken;

herr *Lindqvist m. fl.*, nr 302, angående beräkningen av pensionerna åt vissa förutvarande landsfiskaler och deras efterlevande;

herr *Bergvall m. fl.*, nr 303, om pension åt avlidne byråchefen J. E. O. J:son Thulins frånskilda hustru Carin Hildegard Thulin;

herrar *Gustafsson* i Bogla och *Boman*, nr 304, om fyllnadspension åt vissa förutvarande befattningshavare vid f. d. Jönköping-Gripenbergs järnväg;

herrar *Håstad* och *Gezelius*, nr 305, angående lagstiftning om ersättning av statsmedel vid intrång i enskildas äganderätt och ekonomiska frihet;

herr *Svensson* i Ljungskile, nr 306, angående förhindrande av sammanslagning av familjejordbruk eller vissa ofullständiga jordbruk med större jordbruk;

herrar *Lövgren* och *Mosesson*, nr 307, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 8, med förslag till lag om eftergift av åtal mot vissa underåriga, m. m.;

herr *Lindahl*, nr 308, angående lagstiftning om åtgärder mot vanhävd av jordbruk;

herr *Hansson* i Skediga, nr 309, angående lagstiftning om försäkring för olycksfall för blockledare för skada ådragen under arbete i sådan befattning;

herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå, nr 310, angående revision av alkoholistlagstiftningen, m. m.;

herr *Persson* i Stockholm *m. fl.*, nr 311, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 4, med förslag till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m.;

herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.*, nr 312, om ändring av 22 § d) barnavårdslagen;

herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.*, nr 313, angående ersättande av dyrortsgrupperingen vid folkpensioneringen med viss bestämmelse om bostadsbidrag;

herr *Staxäng*, nr 314, om viss ändring i lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta;

herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*, nr 315, om viss ändring i gällande grunder för statsbidrag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård;

herrar *Skoglund* i Umeå och *Jacobson*, nr 316, om anslag till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland;

herr *Johansson* i Mysinge *m. fl.*, nr 317, om anslag till bidrag till hushållningssällskapen;

herrar *Hansson* i Vännäsby och *Sandberg*, nr 318, angående utredning om åtgärder för försörjning av Holmön i Sävars socken med elektrisk kraft;

herr *Jonsson* i Skedsbygd *m. fl.*, nr 319, om anslag till gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt;

herr *Hansson* i Skediga:

nr 320, om viss ändring i gällande villkor för erhållande av statsbidrag från statens avdikningsanslag och lån från statens avdikningslånefond; och

nr 321, angående ändrade bestämmelser om producentbidrag för mjölk;

herrar *Hansson* i Skediga och *Gardell*, nr 322, angående förbättrade bestämmelser om utmärkning av och skydd för fiskredskap mot översegling, m. m.;

herr *Andersson* i Gisselås *m. fl.:*

nr 323, om höjning av anslaget till bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen för anskaffande av konstgödselmedel; och

nr 324, om viss ändring i gällande villkor för statsbidrag från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.;

herr *Sandberg m. fl.*, nr 325, om höjning av anslaget till bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m.;

herr *Vougt m. fl.*, nr 326, angående utredning om sådan rationalisering av jordbruksföretagen, att deras drift göres ekonomiskt bärkraftig;

herr *Persson* i Falla *m. fl.*, nr 327, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till täckdikningslånefonden, m. m.;

herr *Molander m. fl.*, nr 328, om anslag till tillfällig löneförbättring för fiskeritjänstemän och vandringsrättare;

herr *Lundberg* i Uppsala, nr 329, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om löneförbättring för assistenter vid lantbrukshögskolan;

herr *Carlsson* i Bakeröd *m. fl.:*

nr 330, angående åtgärder till höjning av mjölkpriset för småbrukare; och

nr 331, om anslag till bidrag till uppförande av siloanläggningar;

herr *Staxäng m. fl.*, nr 332, om anslag till löneförbättring för hushållningssällskapens tjänstemän;

herrar *Staxäng* och *Andersson* i Gisselås, nr 333, om ändring i gällande grunder för förbättringsbidrag samt nybyggnads- och förbättringslån för bostadsbyggnadsföretag på landsbygden;

herrar *Staxäng* och *Janson* i Frändesta, nr 334, angående tryggande av landets försörjning med fisknät;

herr *Svensson* i Ljungskile, nr 335, angående ändring av gällande bestämmelser om utbetalningen av producentbidraget för mjölk;

herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, nr 336, angående utredning av frågan om markkartering av Sveriges jordbruksjord;

herr *Andersson* i Hedensbyn *m. fl.:*

nr 337, om höjning av anslaget till byggnadsbidrag till vissa arbetarsmåbrukslåntagare; och

nr 338, angående utredning om sådana anordningar vid vattenkraftsanläggningar och andra byggnader i vatten, att fiskens gång icke onödigt hindras;

herr *Staxäng*, nr 339, angående förbilligande av kostnaderna för bakteriologiska undersökningar av dricksvatten, m. m.;

herr *Lundh*, nr 340, angående utredning om viss ändring av gällande bestämmelser för studentexamens avläggande under höst termin;

herr *Lundh m. fl.*, nr 341, angående utredning om det erforderliga antalet läkare vid av landsting eller kommun drivna sjukhus;

herr *Lundh*, nr 342, angående utredning om möjligheterna att förbättra det svenska folkets simkunnighet;

fru *Ronnebäck* och herr *Jonsson* i Alsen, nr 343, angående utredning om möjligheten att införa bestämmelser om obligatorisk simundervisning för landets skolungdom;

herrar *Molander* och *Lövgren*, nr 344, angående utredning om inrättande av ett för allmänt och enskilt företagsliv gemensamt rationaliseringsorgan;

herr *Lindberg m. fl.*, nr 345, angående utredning rörande problemet för- och eftervård åt tuberkulossjuka;

herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.*, nr 346, angående anställande av partiellt arbetsföra i statens tjänst;

herr *Hagberg* i Luleå, nr 347, om ändring av tryckfrihetsförordningen i syfte att avskaffa kvarstadsinstitutet och möjligheten att konfiskera tryckt skrift utan rättegång; och

herr *Nolin m. fl.*, nr 348, angående utredning om statligt understöd för deltagande i viss korrespondensundervisning.

Dessa motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.22 fm.

In fidem
Sune Norrman.

Söndagen den 23 januari.

Kl. 7.30 em.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Härmed intygas att riksdagsman *Gustaf Nilsson*, Kristinehamn, på grund av bronchit. acuta är förhindrad sin tjänst förrätta tiden 20 januari—27 januari 1944.

Kristinehamn den 20 januari 1944.

C.-E. Strandman,
stadsläk.

§ 2.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 28, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1, 2 och 4 §§ förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp m. m.;

till statsutskottet propositionerna:

nr 29, angående inlösen av vattenfallsstyrelsen åvilande skyldighet att leverera andelskraft till Motala ströms kraftaktiebolag;

nr 30, angående försäljning av ett statens järnvägar tillhörigt markområde i Örebro; och

nr 31, angående försäljning av vissa telegrafverket tillhöriga fastigheter; samt

till bankoutskottet propositionerna:

nr 32, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 33, angående rätt till dels pension åt f. d. generaldirektören och chefen för telegrafverket G. H. Ericson, dels ock livränta åt f. d. överdirektören vid statens vattenfallsverk K.-G. Ljungdahl; och

nr 34, angående pensionsrätt för innehavare av professurerna i idé- och lärdomshistoria samt i biokemi vid universitetet i Uppsala.

§ 3.

Föredrogos var för sig följande på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 246 av herr *Andersson* i Igelboda *m. fl;* samt
nr 247 av herrar *Andersson* i Falkenberg och *Andersson* i Göteborg;

till statsutskottet motionerna:

nr 248 av herr *Lindahl m. fl.;*
nr 249—251 av herr *Johansson* i Mysinge *m. fl.;*
nr 252 och 253 av herr *Orgård m. fl.;*
nr 254 av herr *Hansson* i Skediga;
nr 255 av herr *Gavelin m. fl.;*
nr 256 och 257 av herr *Jonsson* i Alsen *m. fl.;*
nr 258—260 av herr *Lundh;*
nr 261 av herrar *Lundh* och *Kyling;*
nr 262 av herr *Lundh m. fl.;*
nr 263 av fru *Alvén m. fl.;*
nr 264 av herrar *Björling* och *Håstad;*
nr 265 av herr *Norup m. fl.;*
nr 266 av herr *Hällgren m. fl.;*
nr 267 och 268 av herr *Håstad;*
nr 269 av herr *Håstad m. fl.;*
nr 270 av herrar *Håstad* och *Persson* i Falla;
nr 271 av herr förste vice talmannen *Magnusson;*
nr 272 av herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå;
nr 273 av herr *Persson* i Stockholm *m. fl.;*
nr 274 av herr *Hoppe m. fl.;*
nr 275 av herr *Janson* i Frändesta;
nr 276 av herr *Nilson* i Eskilstuna *m. fl.;*
nr 277 av fru *Ronnebäck m. fl.;*
nr 278 av herr *Lindberg;*
nr 279 av herrar *Lindberg* och *Andersson* i Igelboda;
nr 280 av herr *Lindberg m. fl.;*
nr 281 av herr *Gardell;*
nr 282 och 283 av herr *Kyling m. fl.;*
nr 284 av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.;*
nr 285 av herr *Svensson* i Ljungskile;
nr 286 av herrar *Skagerlund* och *Pettersson* i Rosta;
nr 287 av herrar *Ward* och *Bergström;*
nr 288 av herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.;*
nr 289 av herr *Gustafson* i Dädesjö *m. fl.;*
nr 290 av fru *Rydh Munck af Rosenschöld* m. fl.;
nr 291 och 292 av fru *Rydh Munck af Rosenschöld* och fröken *Hesselgren;* samt
nr 293 av fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.;*

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 294 av herr *Jonsson* i Skedsbygd *m. fl.;*
nr 295 av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.;*
nr 296 av herrar *Svensson* i Ljungskile och *Nilsson* i Sandviken; samt
nr 297 av herr *Carlsson* i Bakeröd *m. fl.;*

till bankoutskottet motionerna:

nr 298 och 299 av herr *Lövgren;*
nr 300 av herr *Lindahl m. fl.;*
nr 301 av herr *Lundh m. fl.;*
nr 302 av herr *Lindqvist m. fl.;*

nr 303 av herr *Bergvall m. fl.;* samt
nr 304 av herrar *Gustafsson* i Bogla och *Boman;*

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 305 av herrar *Håstad* och *Gezelius;*
nr 306 av herr *Svensson* i Ljungskile;
nr 307 av herrar *Lövgren* och *Mosesson;*
nr 308 av herr *Lindahl;*
nr 309 av herr *Hansson* i Skediga;
nr 310 av herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå;
nr 311 av herr *Persson* i Stockholm *m. fl.;*
nr 312 av herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.;*
nr 313 av herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.;* och
nr 314 av herr *Staxäng;*

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 315 av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.;*
nr 316 av herrar *Skoglund* i Umeå och *Jacobson;*
nr 317 av herr *Johansson* i Mysinge *m. fl.;*
nr 318 av herrar *Hansson* i Vännäsby och *Sandberg;*
nr 319 av herr *Jonsson* i Skedsbygd *m. fl.;*
nr 320 och 321 av herr *Hansson* i Skediga;
nr 322 av herrar *Hansson* i Skediga och *Gardell;*
nr 323 och 324 av herr *Andersson* i Gisselås *m. fl.;*
nr 325 av herr *Sandberg m. fl.;*
nr 326 av herr *Vougt m. fl.;*
nr 327 av herr *Persson* i Falla *m. fl.;*
nr 328 av herr *Molander m. fl.;*
nr 329 av herr *Lundberg* i Uppsala;
nr 330 och 331 av herr *Carlsson* i Bakeröd *m. fl.;* och
nr 332 av herr *Staxäng m. fl.;*

till statsutskottet motionen nr 333 av herrar *Staxäng* och *Andersson* i Gisselås;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 334 av herrar *Staxäng* och *Janson* i Frändesta;
nr 335 av herr *Svensson* i Ljungskile;
nr 336 av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.;* samt
nr 337 och 338 av herr *Andersson* i Hedensbyn *m. fl.;*

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 339 av herr *Staxäng;*
nr 340 av herr *Lundh;*
nr 341 av herr *Lundh m. fl.;*
nr 342 av herr *Lundh;*
nr 343 av fru *Ronnebäck* och herr *Jonsson* i Alsen;
nr 344 av herrar *Molander* och *Lövgren;*
nr 345 av herr *Lindberg m. fl.;* och
nr 346 av herr *Gustafsson* i Bogla *m. fl.;*

till konstitutionsutskottet motionen nr 347 av herr *Hagberg* i Luleå; samt

till statsutskottet motionen nr 348 av herr *Nolin m. fl.;*

§ 4.

Föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 13.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Berg m. fl.*, nr 349, om skolstyrelses övertagande i vissa fall av skolråd tillkommande uppgift;

herrar *Severin* i Gävle och *Persson* i Växjö, nr 350, om införande i kommunallagarna av interpellationsrätt;

herr *Håstad*, nr 351, om åtgärder till snabbare fyllande av under valperiod uppkommen ledighet inom riksdagens kamrar;

herr *von Friesen m. fl.*, nr 352, om ändrad lydelse av § 90 regeringsformen;

herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå, nr 353, angående utarbetande av en generalplan för rikets bostadsförsörjning, m. m.;

herr *Sandberg m. fl.*, nr 354, om höjning av anslaget till upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri, m. m.;

herr *Skoglund* i Umeå, nr 355, angående upprättande i Norrland av en centralanstalt för kirurgisk behandling av lungtuberkulos;

herr *Stattin m. fl.*, nr 356, angående inrättande av en hantverksorienterad folkhögskola för Norrland, m. m.;

herr *Wiberg m. fl.*, nr 357, angående förbättrande av förutsättningarna för den matematisk-naturvetenskapliga forskningen i Sverige;

fröken *Hesselgren m. fl.:*

nr 358, om de kvinnliga lärarnas vid högre kommunala skolor löne- och pensionsförhållanden; och

nr 359, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande vissa anslag till förlossningsanstalter;

fröken *Andersson m. fl.*, nr 360, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till avlöningar vid fångvårdsanstalterna;

herr *Hermansson*, nr 361, om höjning av arvodet till ungdomsfängelsenämndens sekreterare, m. m.;

fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.*, nr 362, om de kvinnliga portvakternas vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet lönegradsplacering;

fru *Rydh Munck af Rosenschöld* och fröken *Hesselgren*, nr 363, angående lönereglering för lärarinnorna vid enskilda statsunderstödda skolköks- och handarbetsseminarier, m. m.;

fru *Rydh Munck af Rosenschöld*, nr 364, om inrättande av en byråassistentbefattning å födoämneshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan;

herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå:

nr 365, angående vissa ändringar i gällande bestämmelser för den statliga bosättningslåneverksamheten; och

nr 366, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till fria sommarresor för barn;

herr *Sandberg*, nr 367, om anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor;

herr *Berg m. fl.*, nr 368, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till omorganisation av dövstumskolväsendet;

herrar *Werner* och *Andersson* i Hedensbyn, nr 369, om anslag till förbättring av bygdevägar och ödebygdsvägar;

herrar *Hagberg* i Luleå och *Persson* i Stockholm, nr 370, om inrättande av ett institut för socialmedicinsk forskning;

herr *Lundell*, nr 371, angående viss ändring i krigsavlöningsreglementet;

herrar *Gustafsson* i Lekåsa och *Carlsson* i Bakeröd, nr 372, om viss ändring i gällande bestämmelser för bostadsanskaffningslån ur lånefonden för bostadsförsörjning till mindre bemedlade, barnrika familjer;

herrar *Gardell* och *Werner*, nr 373, angående utvidgad granskningsrätt för riksdagens revisorer beträffande statskontrollerade aktiebolag;

herrar *von Friesen* och *Kyling*, nr 374, angående upphävande av det vid statens kroppssjukhus rådande provisoriet beträffande uppbärande av ersättning för vissa av läkare utfärdade intyg och utlåtanden;

herr *Håstad m fl.*, nr 375, om fondering av statens av idrotten härflytande skatteintäkter;

herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå:

nr 376, angående inrättande av ett centralt utbildnings- och forskningsinstitut för yrkessjukdomar, m. m.; och

nr 377, om visst tillägg till 4 § lagen om försäkring för yrkessjukdomar;

herr *Wiberg*, nr 378, angående utredning rörande frågan om ändamålsenligheten av nu gällande lagstiftning angående alkoholhaltiga drycker;

herrar *Larsson* i Julita och *Hällgren*, nr 379, om viss ändring i förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker;

herr *Allard*, nr 380, om beräkningen av allmän omsättningsskatt för vissa skodon med bottnar av trä eller annat ersättningsmedel för läder eller gummi;

herr *Boman m. fl.*, nr 381, angående rätten till avdrag för värdeminskning vid taxering av inkomst av fastighet;

herrar *Hagberg* i Luleå och *Persson* i Stockholm:

nr 382, om avskaffande av allmänna omsättningsskatten; och

nr 383, om uttagande av en extra förmögenhetsskatt;

herr *Wiberg m. fl.*, nr 384, angående beskattning av tidskrifter;

herrar *Lundell* och *Wiberg*, nr 385, angående utvidgning av gällande bestämmelser om begränsning i vissa fall av skatt till staten att gälla även kommunalutskylder;

herrar *Lundell* och *Eriksson* i Frägsta:

nr 386, om rätt till avdrag vid taxering av inkomst av jordbruksfastighet för kostnader för ny-, till- eller ombyggnad å fastigheten; och

nr 387, angående ändring av gällande bestämmelser om beskattning av äkta makar;

fröken *Nygren* och herr *Kyling*, nr 388, om pensionsförbättring åt de lärare vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor, som åtnjuta pension av statens pensionsanstalt enligt före den 1 juli 1939 gällande grunder;

herr *Larsson* i Julita, nr 389, om ersättning till värnpliktige O. G. Oskarsson för kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring;

fru *Gustafson*, nr 390, om årligt understöd åt arbetaren P. A. Anderssons änka Hilma Andersson;

fröken *Nygren* och herr *Kyling*, nr 391, om pension åt avlidne folkskolläraren N. Hansson Westergrens frånskilda hustru Ida Antonia Westergren, född Svensson;

fröken *Hesselgren* och herr *Orgård*, nr 392, angående revision av åborättslagen;

fru *Johansson m. fl.*, nr 393, om viss ändring i bidragsförskottslagen;

fru *Västberg m. fl.*, nr 394, angående viss ändring i lagen om barnbidrag;

herrar *Wallén* och *Andersson* i Hedensbyn, nr 395, angående effektiviserande av lagstiftningen mot bestickning;

herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå, nr 396, om viss ändring i lagen om arbetstidens begränsning;

herrar *Lindberg* och *Lundgren*, nr 397, om rätt till hyra under viss tid för sjöman, som blivit arbetslös till följd av fartygs haveri;

herr *Jacobson*, nr 398, angående förbud för trävarubolags styrelseledamöter m. fl. att förvärva jordbruksfastighet med skogsmark;

herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.*, nr 399, angående lagstiftning om eftergift av åtal för brott, varå icke kan följa svårare straff än böter;

herrar *Hagberg* i Luleå och *Persson* i Stockholm, nr 400, om vissa ändringar i lagen om semester;

herr *von Friesen:*

nr 401, om visst tillägg till övergångsstadgandet i lagen med vissa bestämmelser om arbetsförmedling; och

nr 402, angående viss ändring i butiksstängningslagen;

herr *Boman m. fl.*, nr 403, angående utredning om höjning av folkpensionerna;

herrar *Hagberg* i Luleå och *Persson* i Stockholm:

nr 404, om viss ändring i krigsfamiljebidragsförordningen; och

nr 405, om viss ändring i fredsfamiljebidragsförordningen;

herr *Andersson* i Hedensbyn *m. fl.:*

nr 406, om anslag till nedsättning av järnvägsfrakten å träkol från Norrbotten till mellansvenska bruk; och

nr 407, om anslag till bidrag till täckdikningar, m. m.;

herr *Sandberg*, nr 408, angående utredning om åtgärder till främjande av täckdikningen i Norrland;

herr *von Friesen*, nr 409, angående revision av gällande jaktlag, jaktstadga och fridlysningsbestämmelser, m. m.;

herr *Janson* i Frändesta *m. fl.*, nr 410, om inrättande av en befattning såsom föreståndare för lantbrukshögskolans maskintekniska institution;

herrar *Liedberg* och *Janson* i Frändesta, nr 411, angående tillgodoseende av egnahemsnämndernas behov av arbetskraft;

herrar *Jacobson* och *Grym*, nr 412, om höjning av visa kolonisationsanslag;

herr *Jacobson m. fl.*, nr 413, angående utredning om centralisering av förvaltningen och fördelningen av utgående statsbidrag för nyodling, m. m.;

herr *Skoglund* i Umeå *m. fl.:*

nr 414, angående inrättande av en statlig försöksanstalt på trädgårdsodlingens område; och

nr 415, om anslag till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen;

herrar *Lundell* och *Eriksson* i Frägsta, nr 416, angående utredning om erforderlig prissättning å lantbrukets produkter samt om modernisering av lantbrukets byggnadsbestånd;

herr *Staxäng m. fl.*, nr 417, angående viss ändring i gällande bestämmelser rörande jordbrukets maskinlånefond;

herrar *Gustafsson* i Lekåsa och *Andersson* i Hedensbyn, nr 418, om anslag till bidrag för ladugårdsförbättringar;

herr *Hällgren m. fl.*, nr 419, om ökat anslag till bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden, m. m.;

herr *Eriksson* i Frägsta *m. fl.*, nr 420, angående utredning om fördelning av kostnad för byggande och underhåll av skogsvägar;

herr *Nilsson* i Stockholm *m. fl.*, nr 421, angående utredning om åtgärder i syfte att förbilliga byggnadskostnaderna;

fru *Johansson* och fru *Nordgren*, nr 422, angående utredning om åtgärder i syfte att förbilliga begravningskostnaderna;

herr *Janson* i Frändesta *m. fl.*, nr 423, angående vissa taxefrågor inom telefonväsendet;

herr *Stattin*, nr 424, angående utredning av frågan om tillhandahållande för en större allmänhet av billig bad- och w.c.-attiralj samt diskbänksinredning;

herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå, nr 425, om viss ändring i ordningsstadgan för rikets städer i syfte att för idrottsklubbar underlätta förläggandet av idrottsarrangemang till för dem lämplig tidpunkt;

herrar *Lindberg* och *Lundgren*, nr 426, om viss ändring i gällande bestämmelser rörande ersättning åt sjöfolk för förlust av effekter vid fartygs förolyckande;

herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*, nr 427, angående förlängning av giltighetstiden för vissa tur- och returbiljetter å statens järnvägar;

herr *Gustafson* i Vimmerby *m. fl.*, nr 428, angående igångsättande av fortsatta undersökningar rörande landsbygdens levnadskostnader; och

herr *Janson* i Frändesta, nr 429, angående utredning om inrättande av arbetskuratorsbefattningar.

Dessa motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 7.45 e. m.

In fidem
Sune Norrman.